

บทที่ 2

ความหมาย วิวัฒนาการและแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจต่อธุรกิจประเภทนี้เป็นอย่างมาก จนทำให้ในปัจจุบันธุรกิจท่องเที่ยวได้กลายมาเป็นธุรกิจหลักของประเทศ ซึ่งมีผู้ประกอบการจำนวนมากไม่น้อยที่หันมาประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและต้องการให้ธุรกิจท่องเที่ยวนี้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ความหมายและประเภทของการท่องเที่ยว

ก่อนที่จะได้ทราบถึงเนื้อหาของสาระของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น จะได้กล่าวถึงสาระสำคัญในเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนี้

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว หมายถึง การที่คนเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และตลอดระยะเวลาเหล่านั้น ได้มีกิจกรรมต่างๆเกิดขึ้น การไปเที่ยวชมสถานที่ที่สวยงามหรือทัศนียภาพแปลกๆ หรือเดินซื้อสิ่งของต่างๆ เป็นต้น การท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบด้วยกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ประเภทของการคมนาคม จำนวนสมาชิก หรือค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นต้น

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวนี้หมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยตามปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

สมบัติ กาญจนกิจ สรุปความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ผู้บริหารประเทศกำหนดเป็นนโยบายให้มีการส่งเสริมสนับสนุนและกระตุ้นให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนปรับปรุงจัดหาแหล่งท่องเที่ยว พร้อมบริการที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ (สวิชญา ทองลอย, 2549, หน้า 33)

2. ประเภทของการท่องเที่ยว

โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งแยกประเภทของการท่องเที่ยวออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นการท่องเที่ยวไปในสถานที่ต่างๆ ภายในประเทศ การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะต้องมีสิ่งจูงใจหลายอย่าง เช่น ความสวยงามของภูมิประเทศ ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความปลอดภัย ตลอดจนการโฆษณาหรือมีสิ่งจูงใจโดยเฉพาะของสถานที่นั้น เช่นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวต่างประเทศ เป็นการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ต่างไปจากประเทศของตนและต้องผ่านกระบวนการระหว่างประเทศหลายอย่าง เช่น สุลกากร ดำเนินตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น ใช้ภาษาต่างประเทศ และอาจจะต้องมีมัคคุเทศก์เป็นผู้นำ การท่องเที่ยวต่างประเทศนี้ ขนาดของประเทศเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประเทศที่มีขนาดใหญ่จะมีสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมาก เพราะมีโอกาสที่จะมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งอื่นๆ หลายอย่างมากกว่าประเทศขนาดเล็ก แต่บางครั้ง การที่จะต้องเดินทางไกลๆ ก็อาจเป็นอุปสรรคหรือทำให้นักท่องเที่ยวหมดความสนใจหรือมีความสนใจน้อยลงก็ได้ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ออนไลน์, 2551)

ลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยว

1. ลักษณะของการท่องเที่ยว

ลักษณะของการท่องเที่ยวแบ่งได้เป็น 6 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ ประกอบกับความอยากรู้อยากเห็น เพื่อชมทิวทัศน์และวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่างๆ หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน การท่องเที่ยวแบบนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่นรสนิยม ฐานะทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว และสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของสถานที่แต่ละแห่ง

2. การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนร่างกายและสมอง อาจรวมถึงการพักผ่อนหลังการเจ็บป่วย โดยจะใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ สถานที่ไปพักผ่อนจะเลือกที่สงบ สะดวกสบาย อากาศที่บริสุทธิ์ เช่น ชายทะเล หรือบนภูเขาที่ห่างไกลจากความอึกทึกครึกโครม

3. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มักจะมีจุดประสงค์ที่จะศึกษา หาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวด้วย เป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เช่น ชม โบราณสถาน ศิลปะหรือการแสดงต่างๆ

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวแบบนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ ประการแรก เป็นการไปชมการแข่งขันกีฬาที่คนสนใจเช่น ฟุตบอล มวย เทนนิส ฯลฯ การแข่งขันกีฬานี้ถึงแม้ว่าจะมีการย้ายสถานที่แข่งขันก็ยังมีผู้ชมติดตามไปชมอยู่เสมอ

ประการที่ 2 เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย ซึ่งการท่องเที่ยวประเภทนี้ สถานที่ที่จะไปเป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ภูเขาหรือการเดินป่าเพื่อยิงนกตกปลาหรือส่องสัตว์ เป็นต้น จากจุดประสงค์ดังกล่าวจะพบว่าประเทศที่มีทัศนียภาพหรือลักษณะภูมิประเทศหลายๆ แบบมักจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวประเภทนี้มาก

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การประชุม และสัมมนาความจริงแล้วลักษณะการท่องเที่ยวแบบี้ไม่น่าจะจัดว่าเป็นการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะตามหลักแล้ว การท่องเที่ยวต้องเป็นการเดินทางไปเพื่อที่จะท่องเที่ยวหรือพักผ่อน แต่ความเป็นจริงแล้วผู้ที่ไปเพื่อธุรกิจหรือสัมมนามักจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้สิ่งที่จะเป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวคือ ต้องมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือมีโรงแรมและระบบการคมนาคมที่ดีสะดวกรวดเร็ว ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ

6. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การที่บุคคลไปต่างประเทศเพื่อการศึกษา ฝึกงาน หรือวิจัย หรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย และจะอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลา นับเดือน การท่องเที่ยวประเภทนี้รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วยจัดว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่ทำรายได้แก่ประเทศอย่างหนึ่ง (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ออนไลน์, 2551)

2. รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว

Parker (1983) ได้ขยายความคิดของ Cohen (1972) ว่านักท่องเที่ยวแต่ละประเภทมีความต้องการรูปแบบการเดินทางหรือการท่องเที่ยวที่ต่างกันไปซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการเดินทางที่ตรงข้ามกับการทำงาน (Opposition Pattern)

Parker กล่าวว่า คนกลุ่มนี้ต้องการพักผ่อนที่ไม่มีรูปแบบการทำงานหรือการดำรงชีวิตประจำวัน อยู่เลย การเดินทางของคนกลุ่มนี้อาจเกิดขึ้นจากความเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน คนจึงหาทางออกโดยเลือกทำกิจกรรมที่ตรงข้ามกับการทำงานอย่างสิ้นเชิง คนที่ทำงานหนักหรือทำงานแข่งกับเวลาจะไม่มีเวลาส่วนตัวจึงต้องการรูปแบบการเดินทางประเภทนี้และคาดหวังที่จะได้รับความสนุกสนาน การฟื้นฟูร่างกายและการพักผ่อน ไม่คาดหวังที่จะเข้าไปสัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นโดยตรง พอใจแค่ชมการแสดงที่จัดให้โดยไม่สนใจว่าการแสดงนั้นเป็นของจัดขึ้นใหม่หรือของดั้งเดิม

2. รูปแบบการเดินทางที่เกิดขึ้นจากความเบื่อหน่าย (Neutrality Pattern)

คนที่มีความเบื่อหน่ายหรือการทำงานที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงและมีลักษณะเป็นกิจวัตรอาจรู้สึกเบื่อหน่ายรูปแบบชีวิตของตนจึงต้องการรูปแบบการพักผ่อนที่หลีกเลี่ยงจากชีวิตประจำวันเพื่อแสวงหาความสนุกสนานหรือความบันเทิง คนกลุ่มนี้จึงสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก คนกลุ่มนี้ต้องการที่จะได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่และสวยงาม โดยที่ไม่สนใจว่าสิ่งๆ นั้นจะเป็นของแท้ในท้องถิ่นหรือจัดทำขึ้นสำหรับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะและไม่ต้องการที่จะศึกษาหรือเรียนรู้รายละเอียดความเป็นมาของสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นเพราะต้องการเพียงแต่ความสนุกสนานหรือบันเทิง แหล่งท่องเที่ยวที่สนใจเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีแสงแดด (Sun Resort) และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน

3. รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย (Extension Pattern)

นักสำรวจและนักเดินทางอาสาสมัครจัดเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยรูปแบบนี้ซึ่งคิดว่าการทำงาน การพักผ่อนและการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กัน และการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่พัฒนาสติปัญญา จิตวิญญาณซึ่งทำให้ชีวิตมีค่าและมีความหมายยิ่งขึ้นส่วนนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเดินทางเองตามลำพังหรือเดินทางเป็นกลุ่มเล็กและเน้นแสวงหาประสบการณ์ที่เป็นสาระศึกษาวัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิตของท้องถิ่นที่เป็นของแท้ ไม่กลัวการเสี่ยงภัยและไม่กลัวที่จะเข้าไปในวัฒนธรรมใหม่ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ออนไลน์, 2551)

ประเภทของการท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย

การท่องเที่ยวของไทยนั้นมีรูปแบบที่หลากหลายออกไปตามลักษณะของการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ประเภทของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุดนั้นสามารถแบ่งแยกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. การท่องเที่ยวทางทะเล

ทะเลเป็นแหล่งน้ำเค็มที่มีขนาดใหญ่ ทะเลเป็นห้วงน้ำส่วนหนึ่งของมหาสมุทร ทะเลในแต่ละแห่งนั้นจะมีความตื้นลึกที่ไม่เท่ากัน ในทะเลจะประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตหลายชนิด ที่อาศัยอยู่ในบริเวณท้องทะเลที่มีความตื้นลึกที่ไม่เท่ากัน เช่น สาหร่ายทะเล ปะการัง เม่นทะเล ปลิงทะเล และสัตว์จำพวกอื่นอีกมากมาย (เบญจรัตน์ อติชาตนาหนท์, 2548, หน้า 36)

การท่องเที่ยวทางทะเลเป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกประเภทหนึ่งที่เป็นที่นิยมมาก โดยที่การท่องเที่ยวประเภทนี้ได้แก่การท่องเที่ยวตามทะเลพัทยา บางแสน หัวหินที่เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมที่สำคัญในการท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญอาทิเช่น

การดำน้ำดูปะการังใต้ทะเล การว่ายน้ำเล่น การนั่งเรือเพื่อชมความงามทางทะเล หรือแม้กระทั่งการนั่งชมความสวยงามบริเวณชายฝั่ง ทำให้ผู้ที่ต้องการความสงบและความเรียบง่ายต้องการที่จะมาสัมผัสกับความสวยงามและความเป็นธรรมชาติของท้องทะเลตลอดมา

ความสำคัญและผลกระทบของทรัพยากรชายฝั่งทะเล

ทรัพยากรชายฝั่งทะเลมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของไทยทั้งนี้เพราะประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีกิจกรรมทางทะเลหลายอย่าง อาทิเช่นการประมงที่เป็นอาชีพหลักของคนไทยหรือการท่องเที่ยวตามชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวทางทะเลนั้นก็เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมการประมงคือทรัพยากรทางชายฝั่งทะเลของไทยที่จะต้องมีความอุดมสมบูรณ์และสามารถที่จะนำทรัพยากรนั้นๆ มาใช้ในการดำเนินธุรกิจดังกล่าวได้อย่างยั่งยืนต่อไป

แต่ปัจจุบันนี้ทรัพยากรทางชายฝั่งทะเลของไทยเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเมื่อมีการดำเนินกิจกรรมทางชายฝั่งเกิดขึ้นแล้วมิได้มีการจัดการกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ดั้งเดิม เช่น การสร้างที่พักหรือรีสอร์ทบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่ทำให้ทรัพยากรทางทะเลเกิดความเสื่อมโทรม มีการบุกรุกพื้นที่ชายฝั่งทะเลเพิ่มมากขึ้นจากการกระทำของพวกนายทุนที่ต้องการหวังผลกำไรจากการใช้ทรัพยากรดังกล่าว จนในที่สุดพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่เคยเป็นแหล่งทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ต้องกลายมาเป็นรีสอร์ทที่ก่อปัญหาแก่สิ่งแวดล้อมอย่างมาก แม้จะมีการกำหนดผังเมืองให้เป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่สมบูรณ์ มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่งดงาม โดยที่ไม่ต้องการให้ผู้ใดมาบุกรุกพื้นที่บริเวณชายฝั่งแต่ก็ไม่ทำให้ความต้องการใช้พื้นที่ดังกล่าวในการสร้างรีสอร์ทของนายทุนลดน้อยลงลงอย่างใด แต่กลับทำให้มีการปลูกสร้างนั้นเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

2. การเดินทางท่องเที่ยวในป่าเขา

การท่องเที่ยวในป่าเขานั้นเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่งที่ได้รับคามนิยมนักท่องเที่ยวที่ต้องการที่จะท่องเที่ยวแบบที่ต้องผจญภัย เพราะการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้เป็นการท้าทายนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะต้องมีการผจญภัยในการเดินทางเพื่อที่จะเข้าไปในป่าเพื่อชมสิ่งต่างๆตามธรรมชาติ โดยนักท่องเที่ยวนั้นจะได้สัมผัสกับธรรมชาติที่แปลกไปจากการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ การท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องใช้ความสามารถและความอดทนของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะหนทางในการเดินทางนั้นยากลำบากดังนั้นนักท่องเที่ยวจะต้องมีความอดทนและรักที่จะศึกษาและเข้าถึงธรรมชาติอย่างจริงจัง

กิจกรรมสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวในป่านั้นมีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก เช่น การเดินป่าเพื่อชมทัศนียภาพ การปีนเขาที่จะต้องท้าทายต่อความสูง หรือแม้แต่การพักค้างแรมแบบกางเต็นท์เพื่อสัมผัสกับความหนาวเย็นของอากาศบริเวณนั้น

ด้วยเหตุดังกล่าวมานั้นทำให้นักท่องเที่ยวสนใจและอยากที่จะเข้ามาสัมผัสกับธรรมชาติดังกล่าวได้เลือกที่จะท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ จึงทำให้การท่องเที่ยวในป่านั้นกลายมาเป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

ความสำคัญและผลกระทบของทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้นั้นมีความสำคัญต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก เนื่องจากป่าไม้จะช่วยให้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดความอุดมสมบูรณ์ สัตว์ป่าและทุกสิ่งในบริเวณผืนป่านั้นก็จะมีผลตามมาจนทำให้ในปัจจุบันนี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่สนใจอยากเข้าไปสัมผัสกับความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของป่ามีจำนวนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวในป่าขึ้นมา และการท่องเที่ยวประเภทนี้ก็ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในเวลาต่อมา

แต่ขณะนี้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ในประเทศไทยเกิดความเสื่อมโทรมลงอย่างมาก ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสมบูรณ์ของป่าไม้ก็คือ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ป่าไม้ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น ในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวบางคนก็มีการเก็บดอกไม้หรือของป่าติดมือไป แค่อำพาไปเพียงคนละหนึ่งชิ้นก็ทำให้ทรัพยากรในป่านั้นหมดสิ้นไปอย่างรวดเร็ว หรือแม้แต่การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีการทิ้งขยะไว้ในบริเวณป่าทั้งโดยที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจกระทำเช่นนั้นก็ตาม และในการสร้างที่พักหรือรีสอร์ทสำหรับนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในบริเวณป่านั้นย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของสัตว์ป่าในพื้นที่ดังกล่าวที่จะต้องสูญเสียป่าที่อุดมสมบูรณ์ไปเพื่อสร้างให้เป็นรีสอร์ทหรือที่พัก ซึ่งจะต้องมีการตัดไม้หรือถมที่บริเวณนั้นให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือรีสอร์ท การกระทำดังกล่าวนี้ย่อมทำให้สัตว์ป่าในประเทศไทยเกิดการไร้ที่อยู่อาศัยหรืออาจทำให้สัตว์ป่าล้มตายได้ในที่สุดเนื่องจากขาดแหล่งอาหารในการดำรงชีวิต ขาดแหล่งอันเป็นที่อยู่อาศัยและขยายพันธุ์ต่อไป จนในที่สุดสัตว์ป่าเหล่านั้นจะต้องล้มตายและสูญพันธุ์ในไม่ช้านี้ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวล้วนแต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวของไทยเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

3. การท่องเที่ยวตามตลาดน้ำ

ตลาดน้ำ คือ สภาพของชุมชนที่ตั้งอยู่ริมน้ำ อันใช้แม่น้ำเป็นเส้นทางหลักในการคมนาคมสัญจรและเป็นศูนย์กลางการค้าแลกเปลี่ยนผลผลิตต่างๆ เป็นชุมชนของผู้คนต่างถิ่นที่มาค้าขายกันจนกลายเป็นแหล่งรวมความหลากหลายของผู้คนทั้งเชื้อชาติศาสนาที่อยู่กันอย่างสันติสุข

ปัจจุบันตลาดน้ำกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมาก เห็นได้ว่าในท้องถิ่นต่าง ๆ นั้น ได้หันมาให้ความสำคัญกับชุมชนและท้องถิ่นของตนเองอย่างมาก โดยที่ต้องการผลักดันให้เกิดการสร้างธุรกิจชุมชนและพัฒนาให้ชุมชนของตนนั้นกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เพื่อให้ผู้ที่สนใจในวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนได้เข้ามาสัมผัสกับความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างจริงจัง

ตัวอย่างตลาดน้ำที่สำคัญของไทย

1. ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตั้งอยู่ที่ตำบล บางน้ำผึ้ง อำเภอ พระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ ตลาดแห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของจังหวัดสมุทรปราการ จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและศูนย์รวมสินค้า OTOP ของชุมชนบางน้ำผึ้งและชุมชนใกล้เคียง อาทิเช่น ปลาสดหอม ผลิตภัณฑ์จากทะเลและผลไม้ต่างๆ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะได้มาสัมผัสกับอาหารที่เลื่องชื่อแล้วยังจะได้สัมผัสกับตลาดริมน้ำ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนบางน้ำผึ้งด้วย

2. ตลาดน้ำโบราณบางพลี

ตลาดน้ำโบราณบางพลี ตั้งอยู่ที่ตำบล บางพลีใหญ่ อำเภอ บางพลี จังหวัด สมุทรปราการ เป็นตลาดเก่าอายุกว่า 150 ปี ตั้งอยู่ริมคลองสำโรง เป็นชุมชนใหญ่ที่เป็นตลาดขนส่งสินค้าและผู้โดยสารจากภาคตะวันออกชายฝั่งทะเลสู่กรุงเทพมหานคร

ตลาดน้ำบางพลีถือเป็นตลาดน้ำประวัติศาสตร์แห่งหนึ่งที่ยังคงมีวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยมีองค์หลวงพ่อโตเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบางพลีนับถือมาเป็นเวลานาน ซึ่งในทุกๆ ปีจะมีประเพณีรับบัวเป็นประเพณีที่สำคัญต่อชาวบางพลีเป็นอย่างมาก โดยจะมีขึ้นในช่วงเทศกาลออกพรรษาและนับเป็นประเพณีหนึ่งเดียวของโลก

3. ตลาดคลองสวน 100 ปี

ตลาดคลองสวน 100 ปี ตั้งอยู่ริมคลองประเวศน์บุรีรมย์ในพื้นที่ 2 จังหวัดคือ ตำบลเทพราชอำเภอ บ้านโพธิ์ จังหวัด ฉะเชิงเทรา และตำบล คลองสวน อำเภอ บางบ่อ จังหวัด สมุทรปราการ ตลาดคลองสวนเป็นตลาดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5

เมื่ออดีตตลาดคลองสวนเป็นจุดแวะพักและเป็นจุดแลกเปลี่ยนสินค้า โดยเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญที่สุด ตลาดคลองสวนได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนได้เป็นอย่างดี

4. ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก หรือที่เรียกกันว่า ตลาดน้ำคลองลัดพลี มีอายุกว่า 100 ปี ตั้งอยู่ที่ ตำบล ดำเนินสะดวก อำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ประวัติความเป็นมาของตลาดน้ำแห่งนี้เกิดขึ้นควบคู่กับการเกิดคลองดำเนินสะดวกที่ถูกขุดขึ้นด้วยฝีมือ และแรงงานของคนไทย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดขุดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2409 เพื่อเชื่อมแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำแม่กลอง เริ่มตั้งแต่ประตูน้ำบางยาง แม่น้ำท่าจีน อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร ถึงประตูน้ำบางนกแขวก แม่น้ำแม่กลอง อำเภอบางคนที จ.สมุทรสงคราม

แต่เดิมตลาดน้ำดำเนินสะดวก มีชื่อเรียกกันติดปากว่า "ตลาดนัดศาลาห้าห้อง" บ้าง "ตลาดนัดศาลาแดง" บ้าง หรือ "ตลาดนัดหลักแปด" บ้าง ที่เรียกกันดังนี้ ก็ด้วยตรงจุดอันเป็นตลาดน้ำ เดิมทีสมเด็จพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ได้ให้ปลูกศาลาเป็นไม้ มี 5 ห้อง หลังคามุงกระเบื้องสีแดง สร้างให้เป็นที่พักคนงาน จุดนี้มีผู้คนหนาแน่นกว่าที่อื่น ๆ ต่อมาจึงกลายเป็นตลาดนัดสำคัญแห่งหนึ่งคู่กับตลาดนัดปากคลอง

ตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีจุดใหญ่ที่พ่อค้าแม่ขายมารวมกันอยู่ 3 จุด คือ ปากคลองลัดพลี ปากคลองโพหัก หรือที่เรียกว่า "คลองบัวงาม" เขต ต.ดอนไผ่หลักห้า และที่ปากคลองศรีสุราษฎร์ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้คนในชุมชนบริเวณนั้น ๆ เองที่มาจับจ่ายใช้สอยและค้าขายกันในช่วงปี พ.ศ.2510 เริ่มมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศเข้ามาเที่ยวชมชีวิตและการค้าขายในตลาดน้ำแห่งนี้กันอยู่บ้าง ต่อมาได้มีบริษัทนำเที่ยวจัดนำนักท่องเที่ยวมาชมโดยตรง

ความสำคัญและผลกระทบของแม่น้ำ ลำคลอง

จากการที่การท่องเที่ยวตามตลาดน้ำนั้น ได้รับความสนใจและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนต่างๆที่ต้องการพัฒนาให้ชุมชนของตนเองเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนของ โดยที่มีการพัฒนาชุมชนนั้น ให้มาเป็นตลาดสำหรับซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันของคนในชุมชน จนเป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบันนี้

ตลาดน้ำก็เป็นสถานที่ท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและในสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชนนั้นๆ เป็นจำนวนไม่น้อยเลยในแต่ละปี ซึ่งสังเกตเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละสัปดาห์ที่มีจำนวนผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวตามตลาดน้ำและก็มีจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียวที่มีการจับจองห้องพักในการพักค้างแรมบริเวณที่ใกล้เคียงกับตลาดน้ำนั้นๆ ส่งผลให้ธุรกิจท่องเที่ยวประเภทนี้รุ่งเรืองเป็นอย่างมากในปัจจุบันและยังเป็นธุรกิจที่ช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ให้คนในชุมชนนั้นๆ เป็นจำนวนไม่น้อย

แต่การท่องเที่ยวตามตลาดน้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และที่สำคัญเมื่อทรัพยากรทางการท่องเที่ยวบริเวณนั้นถูก

ทำลายและเสื่อมโทรมไปก็ย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวบริเวณตลาคน้ำนั้นเป็นอย่างมาก อาทิเช่น ในการสร้างที่พัก รีสอร์ท โฮมสเตย์ บริเวณตลาคน้ำที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้น มีการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมากเพื่อที่จะนำมาสร้างเป็นที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งบริเวณที่สร้างรีสอร์ทนั้นเป็นสวนที่อาจมีต้นไม้ต่างๆ และมีธรรมชาติที่สมบูรณ์มาก่อน แต่ต้องมาถูกทำลายเพื่อที่จะมาสร้างรีสอร์ท และปรับปรุงให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้ และอีกประการที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวตามตลาคน้ำก็คือ สภาพของแม่น้ำลำคลองที่เป็นปัจจัยหลักของการท่องเที่ยวตามตลาคน้ำที่เห็นได้ว่า แม่น้ำ ลำคลองบริเวณตลาคน้ำเกิดปัญหาเสื่อมโทรมมาก เนื่องจากเมื่อจำนวนนักท่องเที่ยวบริเวณดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นปริมาณขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ ก็เพิ่มมากขึ้น โดยที่ไม่ได้รับการปรับปรุงจากผู้ที่เกี่ยวข้องเลย ซึ่งเป็นที่น่าแปลกกว่าทำไมตลาคน้ำที่เป็นที่นิยมมาก จึงไม่มีการจัดการในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง ซึ่งหากปล่อยให้เป็นเช่นนี้ต่อไป อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวได้

วิวัฒนาการ และแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของต่างประเทศ

1. ประวัติการท่องเที่ยวของประเศญี่ปุ่น

เราอาจแบ่งประวัติการท่องเที่ยวของญี่ปุ่นออกเป็น 2 ช่วงใหญ่ๆ คือ การท่องเที่ยวในยุคก่อนสมัยใหม่ ซึ่งหมายถึงการท่องเที่ยวในสมัยเอโดะ เมจิ ไทโช ตลอดจนช่วงแรกของสมัยโชวะ และการท่องเที่ยวในยุคสมัยใหม่ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 1964 ซึ่งเป็นปีที่มีการเปิดเสรีการท่องเที่ยวในต่างประเทศ

ยุคก่อนสมัยใหม่ (Premodern Period)

1. สมัยเอโดะ (ค.ศ.1603-1868)

ในสมัยเอโดะ รัฐบาลของโชกุนโทกุงะวะ ได้ออกคำสั่งห้ามประชาชนเดินทางออกนอกเมืองนอกจากจะได้รับอนุญาตจากเจ้าเมือง ประชาชนชาวญี่ปุ่นจึงไม่สามารถเดินทางไปมาในที่ต่างๆ ได้อย่างเสรี นอกจากผู้ที่มีความจำเป็นจะต้องเดินทางไปประกอบพิธีทางศาสนาหรือรักษาโรค เพื่อให้การปกครองประเทศดำเนินไปได้อย่างสะดวก รัฐบาลโชกุนได้เริ่มดำเนินการสร้างทางหลวงแผ่นดินสายหลักขึ้น 5 สาย หรือที่เรียกว่า โกะไกโด (Gokaido) ซึ่งในสมัยนี้ ผลของการสร้างทางหลวงเหล่านี้ทำให้เกิดร้านค้า ที่พัก ในเส้นทางต่างๆ และทำให้มีการค้นพบทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงาม ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลาย ซึ่งได้กลายมาเป็นพื้นฐานของการเดินทางและการท่องเที่ยวของประเศญี่ปุ่นในเวลาต่อมา

2. สมัยเมจิ (ค.ศ.1868-1911) และสมัยไทโช (ค.ศ.1911-1925)

ในสมัยเมจิซึ่งเป็นช่วงที่ต่อเนื่องจากการสิ้นอำนาจของโชกุนตระกูลโทกูงาวะ ซึ่งปกครองญี่ปุ่นมาเป็นเวลานาน มีการยกเลิกระบบศักดินาและฟื้นฟูระบอบจักรพรรดิ ในสมัยนี้ญี่ปุ่นเริ่มเปิดประเทศอีกครั้งหนึ่งเพื่อรับเอาเทคโนโลยี แนวความคิด และอารยธรรมตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคมและความรู้สึกนึกคิดของคนญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก

ในสมัยนี้รัฐบาลญี่ปุ่นได้เริ่มอนุญาตให้ประชาชนสามารถเดินทางไปในที่ต่างๆ ได้อย่างอิสระประจวบกับการที่ชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาในญี่ปุ่นมากทำให้ชาวญี่ปุ่นเริ่มมีแนวความคิดต่อการเดินทางที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ เริ่มสนใจและชื่นชมความงามของธรรมชาติในประเทศมากขึ้น จากที่แต่เดิมเคยมองการปีนเขาหรือการเดินป่าเป็นเพียงการเดินทางเพื่อหาอาหาร สมุนไพร เพื่อยังชีพหรือเพื่อเช่นสำรวจเทพเจ้าเท่านั้น

ในสมัยเมจินี้ ยังมีการก่อสร้างโครงสร้างทางสาธารณูปโภคมากมาย เช่น มีการพัฒนาถนนทางรถม้า เส้นทางรถไฟ และที่พักระหว่างทาง ตลอดจนเริ่มเปิดใช้ทางหลวงสายหลักซึ่งเพิ่งแล้วเสร็จจนนับตั้งแต่เริ่มสร้างในสมัยเอโดะ โครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ทำให้การเดินทางเป็นไปได้สะดวกขึ้น นอกจากนี้ในปี 1878 กระทรวงศึกษาธิการยังได้บรรจุการทำทัศนศึกษาออกสถานที่เข้าในหลักสูตรของโรงเรียนทั่วประเทศอีกด้วย

การดำเนินการดังกล่าวของรัฐบาลญี่ปุ่น ส่งผลให้ชาวญี่ปุ่นในสมัยเมจิ และต้นสมัยไทโช เริ่มมีค่านิยมในการเที่ยวเพื่อความสนุกสนาน ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มจาริกแสวงบุญได้เปลี่ยนรูปแบบมาเป็น กลุ่มท่องเที่ยว ในช่วงเดียวกันนั้นเองที่ญี่ปุ่นรับเอาระบบการท่องเที่ยวแบบเหมารถ (Charter Tour) ตามแบบอังกฤษเข้ามาใช้ ซึ่งส่งผลให้การท่องเที่ยวในญี่ปุ่นขยายมากขึ้นอีก ตัวอย่างของการท่องเที่ยวในสมัยนี้ได้แก่ การท่องเที่ยวจากโตเกียวไปนิคโค เพื่ออาบน้ำพุร้อนและชมสถานที่ต่างๆ ในต้นสมัยไทโชยังมีเหตุการณ์สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การก่อตั้งองค์การท่องเที่ยวแห่งญี่ปุ่น (Japan Tourist Bureau: JTB) ขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในประเทศที่ขยายตัวขึ้น และนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ซึ่งเริ่มเดินทางมาท่องเที่ยวในญี่ปุ่น

3. สมัยโชวะ (ค.ศ.1925-1989)

ช่วงต่อระหว่างสมัยไทโชและสมัยโชวะเป็นช่วงแรกที่ชาวญี่ปุ่นเริ่มเดินทางไปท่องเที่ยวของต่างประเทศซึ่งการท่องเที่ยวในช่วงดังกล่าวมักมีจุดประสงค์หลักเพื่อไปศึกษาศิลปวัฒนธรรมของประเทศจีนและประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงอื่นๆ สำหรับการท่องเที่ยวในประเทศเองในปี 1929 การรถไฟแห่งญี่ปุ่นได้ริเริ่ม จัดการท่องเที่ยวที่เรียกว่า โปรแกรมการท่องเที่ยวรายเดือน (Monthly Travel Program) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนกลุ่มใหญ่ที่ต้องการ

ท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด การท่องเที่ยวดังกล่าวดำเนินไปได้ด้วยดี ก่อนที่จะซบเซาลงในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

หลังสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นมาอีกครั้งและชาวญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลในการใช้ชีวิตในแบบตะวันตกมากขึ้น ทักษะคติของชาวญี่ปุ่นต่อการท่องเที่ยวก็เปลี่ยนแปลงไปอีกครั้งหนึ่งในปี 1960 การรถไฟแห่งญี่ปุ่นได้จัดการรณรงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยใช้สโลแกน ค้นพบญี่ปุ่น (Discover Japan) ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูงเนื่องจากสอดคล้องกับกระแสสังคมที่เรียกร้องให้ญี่ปุ่นหันกลับมาค้นหาตนเอง ในวงนี้เองที่การท่องเที่ยวกลุ่มเล็กหรือการท่องเที่ยวส่วนบุคคลไปยังสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และสถานที่ท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติงดงามได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

การตื่นตัวในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศสมัยนี้ยังกระตุ้นให้ชาวญี่ปุ่นสนใจในการท่องเที่ยวต่างประเทศด้วย ท่ามกลางกระแสการตื่นตัวนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นก็ได้อนุญาตให้ประชาชนชาวญี่ปุ่นสามารถเดินทางไปต่างประเทศอย่างเสรีในปี 1964 และรณรงค์ให้ชาวญี่ปุ่นท่องเที่ยวมากขึ้น โดยใช้สโลแกนว่า การท่องเที่ยวคือใบเบิกทางแห่งสันติภาพ

1. ยุคการเปิดเสรีการท่องเที่ยวต่างประเทศ (ค.ศ.1964-1969)

การเปิดเสรีการท่องเที่ยวต่างประเทศในปี 1964 ยังไม่ใช่ว่าการเปิดเสรีอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากยังคงมีข้อจำกัดว่า ประชาชนแต่ละคนมีสิทธิเดินทางออกนอกประเทศได้เพียงปีละหนึ่งครั้ง และสามารถนำเงินออกนอกประเทศได้ไม่เกินคนละ 500 ดอลลาร์เท่านั้น นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางอยู่ในระดับที่สูงมาก ยังเป็นข้อจำกัดในทางปฏิบัติที่สำคัญที่ทำให้ ผู้ที่สามารถเดินทางไปต่างประเทศในช่วงนั้นได้คือ กลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เราอาจถือว่าการเปิดเสรีการท่องเที่ยวต่างประเทศในปีดังกล่าว เป็นก้าวกระโดดที่สำคัญ อันนำไปสู่การเปิดศักราชของการท่องเที่ยวในยุคสมัยใหม่ของชาวญี่ปุ่น เนื่องจากในปีเดียวกันนี้เองที่ ญี่ปุ่นได้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 18 ที่กรุงโตเกียว ซึ่งมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้ามาญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก และมีการเปิดบริการรถไฟหัวกระสุน (Bullet Train) ซึ่งได้กลายมาเป็นรากฐานของการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศญี่ปุ่นที่สำคัญในเวลาต่อมา

ในด้านการท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวนนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่เดินทางไปต่างประเทศได้เพิ่มมากขึ้นจนมีจำนวนสูงถึง 120,000คน หรือเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้านั้นร้อยละ 27 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในช่วงนี้นิยมเที่ยวแบบแพคเกจทัวร์ (Package Tour) ที่มีมัคคุเทศก์นำทางเพราะยังไม่คุ้นกับการเดินทาง และมีปัญหาเรื่องภาษาต่างประเทศ ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุดก็คือ ฮาวายและฮ่องกง

2. ยุคการท่องเที่ยวมหาชน (ค.ศ.1979-1973)

กล่าวได้ว่าปี 1970เป็นจุดเริ่มต้นแห่งยุคทองแห่งการท่องเที่ยวต่างประเทศของญี่ปุ่น ทั้งนี้เพราะการพัฒนาของการเดินทางทางอากาศ ได้ทำให้เครื่องบินโดยสารมีขนาดใหญ่ขึ้น พอที่จะรับผู้โดยสารจำนวนมากได้ ในขณะที่ค่าใช้จ่ยในการท่องเที่ยวต่างประเทศโดยทั่วไปมีราคาถูกลงถึงร้อยละ 60 ในช่วงนี้สถานีโทรทัศน์เริ่มใช้ตัวเครื่องบินไปต่างประเทศเป็นรางวัลให้แก่ผู้เข้าร่วมรายการ ในขณะที่บริษัทเอกชนก็ใช้วิธีที่คล้ายกันในการจูงใจให้พนักงานของตนตั้งใจทำงาน

การจัดงานมหกรรมนานาชาติขึ้นที่นครโอซากา (Osaka Expo) ในปี 1970 และการจัดกีฬาโอลิมปิกฤดูหนาวที่เมืองซัปโปโรในปี 1972 มีผลทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยทั่วไปคึกคักขึ้น ในช่วงนี้คนญี่ปุ่นโดยทั่วไปเริ่มมีแนวความคิดที่ว่าการเดินทางท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนในรูปแบบหนึ่งปี 1972ยังเป็นปีแรกที่นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นจำนวนมากเกินกว่าหนึ่งล้านคน

ปัจจัยหลายประการที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้นคือ การนำเอาระบบหนังสือเดินทางที่มีอายุการใช้งานนาน 5 ปีมาใช้ การได้เปรียบดุลการค้าของญี่ปุ่น การที่เงินเยนมีค่าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์ ซึ่งทำให้การซื้อสินค้าในต่างประเทศมีราคาถูกลงในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น

3. ยุคกลายเป็นกิจกรรมปรกติ (ค.ศ.1974-1979)

วิกฤติการณ์น้ำมันครั้งที่ 1ซึ่งเป็นผลจากสงครามในตะวันออกกลางเมื่อปลายปี 1973 ส่งผลสะท้อน ต่อภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น โดยทั่วไปอย่างร้ายแรง ทำให้อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจญี่ปุ่นที่เคยอยู่ในระดับสูงมาตลอดเริ่มถดถอย คือ อัตราการเติบโตคิดลยร้อยละ 1.4 อย่างไม่รู้จบ การท่องเที่ยวต่างประเทศยังคงขยายตัวต่อไป แม้ว่าจะด้วยอัตราที่ช้าลงบ้างก็ตาม ด้วยเหตุที่ธุรกิจท่องเที่ยวยังคงมีแนวโน้มในการเติบโตต่อไปท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ บริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจในด้านอื่นจึงหันเข้ามาประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดตลาดการท่องเที่ยวที่มีการแข่งขันกันอย่างสูง การแข่งขันอย่างหนักหน่วงนี้ทำให้เกิดการผลิตบริการการท่องเที่ยวราคาถูกรูปแบบใหม่ๆ มากมาย เช่น การไปอาบน้ำแร่ตามรีสอร์ทต่างๆ กว่า2,500 แห่งทั่วประเทศ การไปเที่ยววัดหรือศาลเจ้า การไปชมดอกซากุระในฤดูใบไม้ผลิ การไปชมใบไม้เปลี่ยนสีในฤดูใบไม้ร่วง การไปเล่นสกีในฤดูหนาว ตลอดจนการไปเที่ยวงานเทศกาลของท้องถิ่นต่างๆ เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวภายในประเทศ ผลของการแข่งขันกันอย่างหนักหน่วง ยังทำให้การท่องเที่ยวต่างประเทศมีราคาถูกลงเป็นอย่างมากและนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไม่รู้จบ ผลของการขยายตัวดังกล่าวได้ก่อให้เกิด

ปัญหาใหม่คือ การท่องเที่ยวทางเพศ (Sex Tour) ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวในวงกว้าง

4. ยุคเติบโตอย่างมั่นคง (ค.ศ.1980-1984)

ในช่วงนี้ประเทศญี่ปุ่นกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและสามารถผ่านวิกฤติการณ์น้ำมันครั้งที่สอง มาได้อย่างราบรื่นกว่าครั้งแรก อย่างไรก็ตามปี 1980 กลับเป็นปีที่อัตราการเติบโตของการท่องเที่ยวต่างประเทศต่ำที่สุด นับตั้งแต่เปิดเสรีการท่องเที่ยวเป็นต้นมา คือติดลบถึงร้อยละ 3.2 ทั้งนี้มีสาเหตุเนื่องมาจากค่าครองชีพโดยรวมสูงและค่าโดยสารเครื่องบินสูงขึ้น อย่างไรก็ตามวิกฤติการณ์น้ำมันในครั้งนี้ ได้ส่งผลดีให้คนญี่ปุ่นเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภค จากการเน้นปริมาณมาสู่การสนใจในคุณภาพ ในด้านการท่องเที่ยวก็เช่นกัน นักท่องเที่ยวได้เริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมจากการท่องเที่ยวตามกลุ่มใหญ่ในแบบเดิม มาสู่การท่องเที่ยวแบบปัจเจก หรือ กลุ่มเล็กลง พร้อมกับมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งการท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศ เช่นมีการท่องเที่ยวที่เน้น กิจกรรมที่ผู้สูงอายุสนใจ อาทิ การเดินไปเก็บหน่อไม้ หรือ การท่องเที่ยวเพื่อดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ (Honeymoon) ที่สวยงามหรือความสำราญสำหรับคู่ที่สมรสใหม่ การท่องเที่ยวเพื่อฉลองครบรอบแต่งงาน (Full moon) ของคู่สามีภรรยาสูงอายุ เป็นต้น

5. ยุคเติบโตระลอกที่สาม (ค.ศ.1985-1993)

ภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ ซึ่งหมายถึง การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจากการเก็งกำไรหลักทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ต่างๆ ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 1986 และการที่เงินเยนมีมูลค่าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์ อันเป็นผลมาจากการได้เปรียบดุลการค้ามหาศาลของญี่ปุ่น ทำให้ชาวญี่ปุ่นมีกำลังการซื้อสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างประเทศของรัฐบาลญี่ปุ่นเพื่อลดแรงกดดันจากต่างประเทศอันเป็นผลจากการได้เปรียบดุลการค้า ทำให้การขยายตัวของการท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นไปอย่างก้าวกระโดด กล่าวคือ ขยายตัวถึงร้อยละ 20 ในปี 1987 และร้อยละ 23.4 ในปี 1988 และทำให้นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศสูงถึง 10 ล้านคนในปี 1990 ซึ่งเร็วกว่าที่รัฐบาลญี่ปุ่นตั้งเป้าหมายไว้

ลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวต่างประเทศในช่วงนี้ประการหนึ่งคือ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของนักท่องเที่ยวหญิงโสดที่เป็นพนักงานบริษัท นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ซึ่งมีทั้งเงินและมีเวลาว่าง มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น คือ นิยมซื้อสินค้าหรูหราที่มีชื่อเสียงของต่างประเทศและรับประทานอาหารเลิศรส นักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่งที่ขยายตัวมากคือ กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่เดินทางเป็นหมู่คณะกับเพื่อนฝูง เพื่อเป็นที่ระลึกหลังจบการศึกษาหรือก่อนเข้าทำงาน (กลุ่มวิจัยท่องเที่ยว สมาคมนักวิชาชีพไทยในญี่ปุ่น, ออนไลน์, 2551)

2. แนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา สรุปแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ 3 มิติคือ

1. การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวเช่น การจัดนิทรรศการการท่องเที่ยวต่างๆ เป็นต้น

2. การสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว มีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวมีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม

3. การสร้างความมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชน มีแนวคิดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กและการนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านออกมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีข้อควรคำนึง 8 ประการคือ

1. ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
4. คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
5. จิตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
6. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
7. สิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
8. ความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวอื่นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (สวิชญา ทองลอย, 2549, หน้า 39-40)

อันเนื่องมาจาก การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ในสถานการณ์ปัจจุบันแนวโน้มของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกำลังเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายให้ความสนใจดังนั้นการที่จะผลักดัน ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างจริงจังและให้อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งประกอบด้วยหลักการดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
2. ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. ต้องยอมให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. ต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของคนในท้องถิ่นนั้นๆ
5. ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากรและชีวิตของท้องถิ่น (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ออนไลน์, 2551)

3. หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นกระแสความคิดหลักของโลกในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา และได้รับความสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียเมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญดังนี้

1. จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น
  2. ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและลดปริมาณของเสียที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
  3. มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
  4. มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้เสียเช่น หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณและการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม
  5. มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัยและความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง
- จากกระแสความคิดในเรื่องที่จะปรับกระบวนการและวิสัยทัศน์ของการท่องเที่ยวเสียใหม่ และกระแสเรียกร้องให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ทวีความรุนแรงและต่อเนื่อง มี

การโจมตีการท่องเที่ยวมากขึ้นว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทั้งของแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม และชุมชน เป็นเหตุให้มีการจัดประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแบบยั่งยืนขึ้น ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา หรือที่เรียกกันว่า GLOBE' 90 Conference การประชุมในครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่จะเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) จากผลการประชุมในครั้งนี้ได้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ว่าเป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันก็ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆของอนุชนรุ่นหลัง จึงมีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพพร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศได้ด้วย จากคำจำกัดความดังกล่าวสามารถนำมาแปลเป็นหลักการเบื้องต้นและแนวทางปฏิบัติของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ 10 ประการ คือ

1. มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังเสียก่อนแล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณูปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ

2. มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โครงการท่องเที่ยวต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

3. มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของทุกๆ ด้าน ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ

4. มุ่งให้ข้อมูลทางการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

5. มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดการค้ำกับต่างประเทศได้ทางหนึ่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

6. มุ่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นเพื่อนำรายได้เข้าท้องถิ่นนั้นๆ ให้มากที่สุดอันจะเป็นประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น

7. มุ่งจ้างงานในท้องถิ่น โดยส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจและมีผลตอบแทนสูงให้แก่ชุมชนท้องถิ่นนั้น

8. มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น อันจะช่วยยกระดับการบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น

9. มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาว เพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป

10. มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคระหว่างภาคธุรกิจการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อมและรัฐบาลบนหลักการพื้นฐานที่กล่าวมาข้างต้น (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ออนไลน์, 2551)

4. หลักการของการพัฒนาท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

Tourism Concern ได้กล่าวถึงหลักการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Principles of Sustainable Tourism) ว่าควรมีองค์ประกอบดังนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainably) ควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางสังคม และทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เนื่องจากสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญ และเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจระยะยาว

2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและการลดของเสีย (Reducing Over-Consumption and Waste) ทำให้มีทรัพยากรเหลือเก็บไว้ใช้ได้ยาวนานขึ้น และเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดของเสีย หรือฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintaining Diversity) สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวและยังช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

4. การประสานการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบการวางแผนพัฒนา (Integrating Tourism into Planning) ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น รวมทั้งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น (Supporting Local Economies) โดยการสนับสนุนการซื้อสินค้าที่ผลิตโดยชุมชนในท้องถิ่นและใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนอยู่ในท้องถิ่นนั้น

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น (Involving Local Communities) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นจะทำให้เกิดคุณภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวของท้องถิ่น และเป็นการลดความขัดแย้งของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

7. การปรึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนในท้องถิ่น (Consulting Stakeholders and the Public) ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันทำงานให้ไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งของประชาชนในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ ซึ่งจะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยวได้

9. การทำการตลาดด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Marketing Tourism Responsibility) การตลาดเป็นการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการก็ต้องทำการตลาดให้ลูกค้าทราบถึงจริยธรรมของบริษัท ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการตลาดนี้ ผู้ประกอบการจะต้องสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวด้วยการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์

10. การดำเนินการวิจัย (Undertaking Research) เป็นสิ่งจำเป็นต่อการช่วยแก้ไขปัญหาและเพิ่ม ผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

ในการพิจารณาด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีการบูรณาการองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว โดยแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้อง และเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ซึ่งนายภราเดช พยัณวิเชียร ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวดังกล่าว ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยว
2. การบริการทางการท่องเที่ยว
3. การตลาด
4. นักท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ออนไลน์, 2551)

5. แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนขององค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO)

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization(WTO)) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับระบบนิเวศ (Carrying Capacity) ในการทดแทนฟื้นฟู ให้สามารถผลิตและให้บริการต่างๆที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไป โดยไม่ลดถอยหรือเสื่อมโทรมลง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Local Participation) และความต้องการของชุมชน (Local Needs)

2. มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น (Equity)

3. ให้ประสบการณ์ันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (Quality of Experience)

4. ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากร และวิถีชีวิต (Education And Understanding)

5. เน้นการออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่น (Local Architecture and Local Material)

6. เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่การพัฒนาในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับประเทศ (Integration of Sustainable Tourism to Local, Regional and National Plans)

7. เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานการตัดสินใจ และการติดตามตรวจสอบ (Information and Monitoring) ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้นำหลักการขององค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) มากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับสภาพทางกายภาพ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

2. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชุมชน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิต

3. ต้องก่อให้เกิดการกระจายรายได้ (ผลประโยชน์) อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ได้เกิดจากการกระจุกตัวเฉพาะผลประโยชน์ที่เป็นรายได้เพียงแก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเท่านั้น

4. การจัดการพื้นที่ต้องเป็นไปด้วยความยินดียใจของประชาชนในชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่นั้น (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ออนไลน์, 2551)

วิวัฒนาการและประวัติความเป็นมาการท่องเที่ยวของไทย

1. วิวัฒนาการการท่องเที่ยวของไทย

วิวัฒนาการการท่องเที่ยวของไทยนั้นสามารถแบ่งแยกออกได้เป็นหลายยุคสมัย ดังนี้

สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ.2153 - 2171) เมื่อสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมทรงทราบเรื่องพรออยพระพุทธรูปจากพรานบุญ (พรานป่าชาวเมืองสระบุรี) ได้เสด็จไปทอดพระเนตรแล้วจึงทรงโปรดฯให้สร้างมณฑปครอบรอยพระพุทธรูป จึงเกิดเทศกาลบูชาพระพุทธรูป เป็นที่นิยมของชนทุกชั้นตั้งแต่พระมหากษัตริย์ เจ้านายขุนนางตลอดจนชาวบ้านในการจาริกเพื่อแสวงบุญเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปไหว้พระบาท มาจนกระทั่งทุกวันนี้

รัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2411- 2453) การท่องเที่ยวภายในประเทศนั้น รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสหัวเมืองเป็นการส่วนพระองค์โดยไม่มีการจัดการรับเสด็จ หรือที่เรียกว่า “ประพาสต้น” ทั้งหมด 4 ครั้ง เสด็จประพาสต้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2447 (ร.ศ.123) เสด็จจากพระราชวังบางปะอินไปราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี และอยุธยา, ครั้งที่ 2 ประมาณ พ.ศ.2449 เสด็จประพาสเมืองสระบุรี แล้วขึ้นทางลำน้ำใหญ่ไปถึงกำแพงเพชร ต่อมาเมื่อเสด็จกลับจากการประพาสยุโรปครั้งหลังได้เสด็จประพาสต้นอีก 2 ครั้งเมื่อ พ.ศ.2451คือ เสด็จประพาสลำน้ำมะขามเฒ่า และมณฑล

ปราจีนบุรี การเสด็จประพาสต้น 2 ครั้งแรก รัชกาลที่ 5 ทรงเกษมสำราญมาก เพราะมีโอกาสดูใกล้ชิดราษฎร ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าเฝ้า หรือเคยเห็นพระบรมฉายาลักษณ์มาก่อน ไม่ทราบที่กำลังพูดคุยอยู่กับใคร ดังนั้นจึงทรงไต่ถามทุกข์สุข และทรงรับเป็นพระราชธุระปิดเป่าแก้ไขความทุกข์ของราษฎรบางคน ได้ทรงรับเป็น “เพื่อนต้น” ต่อมาได้ทรงโปรดฯ ให้สร้าง “เรือนต้น” เมื่อทรงเชิญเพื่อนต้นเข้ามาเยี่ยมพักในกรุงเทพฯ

- เสด็จประพาสอาณานิคมตะวันตก เช่น สิงคโปร์, เกาะชวา, ปีนัง (มลายู), ย่างกุ้ง(พม่า) กัลกัตตา (เมืองหลวงของอินเดียในสมัยนั้น) เสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก 13 ประเทศในปีพ.ศ.2440 โดยเรือพระที่นั่งมหาจักรีได้แก่ อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรีย ฮังการี รัสเซีย โปแลนด์ สวีเดน เดนมาร์ก อังกฤษ เบลเยียม เยอรมนี ฮอลแลนด์ (เนเธอร์แลนด์) ฝรั่งเศส สเปน และโปรตุเกส รวมเป็นเวลา 8 เดือน 9 วันโดยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาค่าเงินบาทอันอาจอังกฤษและฝรั่งเศสเข้าแทรกแซงกิจการภายในของไทย

- ทรงนำความรู้และวิทยาการมาปรับใช้ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในบ้านเมืองทุกด้าน นับตั้งแต่ประเพณีราชสำนัก การเลิกระบบทาส ระบบไปรษณีย์ การส่งพระราชโอรส พระบรมวงศานุวงศ์ และขุนนางไปศึกษาวิทยาการแขนงต่างๆ ในทวีปยุโรป เพื่อกลับมาเป็นกำลังสำคัญในการปรับปรุงประเทศ ก่อตั้งกิจการสำคัญต่างๆ เช่น การแพทย์ โทรเลข ไปรษณีย์ ไฟฟ้า น้ำประปา ตัดถนน คูคลอง สร้างสะพาน โรงเรียน โรงพยาบาล ฝึกหัดทหารแบบใหม่ ฯลฯ ส่งผลให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ เกิดการนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องจักรกลเทคโนโลยีสมัยใหม่เช่น รถไฟ รถราง รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน รถลาก เรือกลไฟ เรือแม่เหล็ก ยานยนต์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง กล้องถ่ายรูป ภาพยนตร์ ตลอดจนเสื้อผ้า เครื่องประดับ ข้าวของเครื่องใช้แบบยุโรปประเภทต่างๆ มากมาย

- เสด็จประพาสยุโรปครั้งหลัง พ.ศ.2450 เป็นการประพาสแบบท่องเที่ยวตากอากาศ เพื่อรักษาพระวรกายและเพื่อให้ทรงสำราญพระราชหฤทัยด้วย ต่างกับการเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก โรงแรมโอเรียนเต็ล กรุงเทพฯ (The Oriental Hotel) สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2419 โดยนักเดินเรือชาวเดนมาร์ก

รัชกาลที่ 6 (พ.ศ.2453-2468) เป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ทรงได้รับการศึกษาอย่างชาวตะวันตก ณ ประเทศอังกฤษ

- เมื่อยังเป็นสมเด็จพระยุพราชเจ้าฟ้ามหาจักรวาล หลังจากเสด็จกลับจากอังกฤษได้เสด็จประพาสสหรัฐฯ (ฟิลาเดเฟีย) พ.ศ.2445 แล้วข้ามมหาสมุทร Pacific มาแวะที่ประเทศญี่ปุ่นก่อนเดินทางกลับประเทศไทย

- พัฒนาการคมนาคมขนส่ง

- ที่พักแรม มีโรงแรมชั้นนำเกิดขึ้นหลายแห่ง เช่น Royal Hotel, โรงแรมหัวหิน (กรมรถไฟหลวง)

- ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีพระราชดำริให้จัดงานแสดงนิทรรศการระดับนานาชาติ "สยามรัฐพิพิธภัณฑ" เพื่อนำเสนอทรัพยากรและผลผลิตของประเทศ นำเสียดายเป็นอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลต้องประกาศยกเลิกงานแสดงสยามรัฐพิพิธภัณฑก่อนกำหนดการเพียงเดือนเศษ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคตในวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2468

รัชกาลที่ 7 (พ.ศ.2468-2477) ด้านการท่องเที่ยวรัชกาลที่ 7 ได้ทรงสนองพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 6 ที่จะให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขวังพญาไทเป็นโรงแรม ซึ่งเปิดดำเนินการ พ.ศ.2469

- พ.ศ.2469 ทรงออกพระราชบัญญัติการจัดบำรุงสถานที่ชายทะเลทิศตะวันตก เพื่อจัดเป็นสถานที่ตากอากาศส่งเสริมการท่องเที่ยวและขยายความเจริญให้ราษฎรในท้องถิ่น

- พ.ศ.2470 มีโรงแรมชั้นนำเกิดขึ้นอีก 2 แห่ง คือ โรงแรมราชธานี ของกรมรถไฟหลวง ที่สถานีรถไฟหัวลำโพง และ Tracadero Hotel ของพระยาประภากรวงศ์ ที่มุกถนนสุรวงศ์ต่อกับถนนเจริญกรุงรัชสมัยนี้การคมนาคมขนส่ง การส่งเสริมการท่องเที่ยวและโรงแรมชั้นนำพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาจากรัชกาลก่อนๆ

รัชกาลที่ 9 (พ.ศ.2489-ปัจจุบัน) ก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ในปี พ.ศ.2503 ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงเป็น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในปีพ.ศ. 2522

- การขยายตัวทางเศรษฐกิจสาขาการท่องเที่ยวมีอัตราสูงกว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจส่วนรวม การลงทุนภาคเอกชนในกิจการโรงแรมได้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะโรงแรมสำคัญที่เป็นต้นแบบโรงแรมเคออล์กซ์หรือชั้นหนึ่ง คือ โรงแรมเอราวัณ และโรงแรมรามาย

- เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2545 เป็นวันสถาปนาเป็นวาระแรกของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยรวมหน่วยงานเดิม 4 หน่วยงาน ได้แก่ กรมพลศึกษา การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (CEB) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ถูกจัดตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 119 ตอนที่ 99 ก วันที่ 2 ตุลาคม 2545 (มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ออนไลน์, 2551)

2. ประวัติความเป็นมาการท่องเที่ยวของประเทศไทย

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นโดย พระดำริของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชร อัครโยธิน ครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟได้มีการส่งเสริมเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ.2467 ได้มีการจัดตั้งแผนกโฆษณาของการรถไฟขึ้น

ทำหน้าที่รับรองและให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาประเทศไทยรวมทั้งการโฆษณาเผยแพร่ประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างประเทศ มีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรมรถไฟเชิงสะพานนพวงศ์ ต่อมาได้ย้ายมาตั้งที่สถานีรถไฟหัวลำโพง เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ได้ทรงย้ายไปดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ และคมนาคม งานด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้ย้ายไปอยู่ที่กระทรวงพาณิชย์และคมนาคมด้วย แต่ยังคงทำงานร่วมกับกรมรถไฟ มีสำนักงานตั้งที่ถนนเจริญกรุงหน้าไปรษณีย์กลาง

การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เริ่มขึ้นอย่างชัดเจนในปี พ.ศ.2479 เมื่อกระทรวงเศรษฐกิจเสนอโครงการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศสยามต่อคณะรัฐมนตรี โดยเสนอแผนและวัตถุประสงค์ของการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3 ประการคือ

1. งานโฆษณาชักชวนนักท่องเที่ยว
2. งานรับรองนักท่องเที่ยว
3. งานบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อน

เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2492คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นควรปรับปรุงหน่วยงานท่องเที่ยวขึ้นใหม่ จึงได้จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีฐานะเทียบเท่ากอง เรียกว่าสำนักงานท่องเที่ยว โดยพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมโฆษณาการในสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2493 ในปี พ.ศ.2501 เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไปพักรักษาตัวอยู่ ณ โรงพยาบาลวอลเตอร์รีด สหรัฐอเมริกา ได้ศึกษากิจการท่องเที่ยวด้วยความสนใจ และได้ดำริที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศอย่างจริงจัง ต่อมาได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดแบ่งส่วนราชการ กรมประชา สัมพันธ์ พ.ศ.2502 โดยตัดสำนักงานท่องเที่ยวออกแล้วจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การอิสระเรียกว่า องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ.2502 ในระยะแรกสถานที่ทำการขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้อาศัยอาคารของกรมประชาสัมพันธืเป็นสำนักงาน ต่อมาได้ย้ายมาเปิดดำเนินงาน ณ สำนักงานถนนศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2503 ได้ประกอบพิธีเปิด องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2503

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ.2502นั้นมีหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ขยายตัวอย่างกว้างขวางรวดเร็ว จำเป็นต้องปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้มีขอบเขตการปฏิบัติงานกว้างขวางยิ่งขึ้นทั้งในด้านการพัฒนา อนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและในการส่งเสริมเผยแพร่ จึงได้มีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้

หน่วยงานการท่องเที่ยวของรัฐมีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบในการพัฒนาส่งเสริมเผยแพร่และดำเนินกิจการ เพื่อเป็นการริเริ่มให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนคุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวด้วย

สภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งทำหน้าที่รับสภาในการประชุมครั้งที่ 41 วันศุกร์ที่ 20 เมษายน 2522 ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ แล้วปรากฏว่า ร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ผ่านการพิจารณา ส่วนพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้น ได้ผ่านการพิจารณาประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 96 ตอนที่ 72 วันที่ 4 พฤษภาคม 2522 จัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขึ้น

เนื่องจากการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและอาชีพมัคคุเทศก์ได้มีการขยายตัวเป็นอันมาก จำเป็นต้องมีกฎหมายกำหนดมาตรฐานในเรื่องนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้ปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมแล้วเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งได้ทำหน้าที่รัฐสภาออกเป็นพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535ซึ่งมีผลใช้บังคับตามกฎหมายตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เป็นต้นไป และให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ส่งเสริมและควบคุมการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและอาชีพมัคคุเทศก์ให้เป็นระเบียบ และได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อประโยชน์ของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยต่อไป (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ออนไลน์, 2551 ก)

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวนั้นแบ่งเป็นองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งองค์กรเหล่านั้นล้วนมีความสำคัญต่อภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยรายละเอียดขององค์กรนั้นมีสาระสำคัญดังนี้

1. องค์กรภาครัฐ

1.1 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545ที่กำหนดให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การกีฬาและนันทนาการ โดยที่มีหน่วยงานในสังกัดคือ

- 1) สำนักงานรัฐมนตรี
- 2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- 3) สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ
- 4) สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

และให้รับผิดชอบหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจอีก 2 หน่วยงานคือ

- 1) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 2) การกีฬาแห่งประเทศไทย

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบคือ

พัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งสนับสนุนการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ให้มีมาตรฐานสากลเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไปและเพื่อให้มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมรวมถึงด้านวัฒนธรรมอันดีของไทยด้วยซึ่งอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

กองกลาง มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย รวบรวมข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวและแนวทางการดำเนินการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ จัดทำแผนพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยวรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด จัดทำแผนพัฒนาทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย จัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ติดตามและประเมินผลด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมายสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ มีอำนาจหน้าที่คือ

ดำเนินการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต เพิกถอนใบอนุญาต การรับชำระค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การวางหลักประกันของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและการออกใบอนุญาตอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การจัดทำ เก็บรักษา บันทึกลงและติดตามแก้ไขข้อมูลและประวัติของธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์เป็นไปตามกฎหมาย ดำเนินงานเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์และคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์แต่งตั้งให้ปฏิบัติงานร่วมกันหรือ

สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว มีอำนาจหน้าที่คือ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยว

ประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาด้านบริการท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีอำนาจหน้าที่คือ

1. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อกำหนดมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว
2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
3. ประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

1.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 โดยยกฐานะมาจาก "องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย"

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยคือ

- 1) ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2) เผยแพร่ประเทศไทยเกี่ยวกับความงามของธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา วิทยาการและเทคโนโลยีและกิจการอื่นที่เป็นการจูงใจให้มีการเดินทางท่องเที่ยว
- 3) อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
- 4) ส่งเสริมความเข้าใจอันดี ความเป็นมิตรระหว่างประชาชนและระหว่างประเทศ โดยที่อาศัยการท่องเที่ยวเป็นหลัก
- 5) ให้คำปรึกษา ร่วมมือและประสานงานกับส่วนราชการ องค์กร และเอกชนทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร
- 6) ส่งเสริมและร่วมมือหรือดำเนินการฝึกอบรมและให้การศึกษาเพื่อสร้างบุคลากรที่ได้มาตรฐานและเพียงพอแก่การท่องเที่ยว
- 7) ส่งเสริมการทัศนศึกษา

8) สํารวจและรวบรวมหลักฐานต่างๆ จากส่วนราชการ องค์กร สถาบัน นิติบุคคล และเอกชน เพื่อการจัดทำสถิติเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

9) สํารวจ กำหนดพื้นที่และสถานที่ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สงวนไว้เป็นของรัฐและอยู่ในความดูแลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา

10) ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น รวมถึงการลงทุนหรือร่วมทุนให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว

11) กู้หรือยืมเงินภายในและภายนอกราชอาณาจักร

12) ให้กู้ยืมหรือให้ยืมเงิน โดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สิน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

13) ออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใด เพื่อการลงทุนหรือร่วมทุนในกิจการท่องเที่ยว

14) ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองหรือมีทรัพย์สินต่างๆ สร้าง ซื้อ จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม รับจํานา รับจํานอง แลกเปลี่ยน โอน รับโอน หรือดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในและนอกราชอาณาจักร ตลอดจนการรับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้

15) กระทําการอย่างอื่นที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

หน้าที่และความรับผิดชอบของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยคือ

ตามที่พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 ได้กำหนดเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ไว้ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้เป็นหลายฝ่ายดังนี้

1. ฝ่ายบริหารทั่วไป รับผิดชอบงานสารบรรณ งานบุคคล การจัดซื้อจัดหาสถานที่ ยานพาหนะและงานด้านกฎหมาย

2. ฝ่ายบัญชีและงบประมาณ การจัดเก็บรายได้และค่าธรรมเนียม

3. ฝ่ายการลงทุน รับผิดชอบในการจัดหาทุน วิเคราะห์การลงทุนและตรวจสอบการลงทุน

4. ฝ่ายส่งเสริมการตลาด มีหน้าที่ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในหมู่ประชาชนทั่วไป ประสานงานด้านส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมให้มีการประชุม

นานาชาติ การประสานงานติดต่อดังกล่าวระหว่างประเทศที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นสมาชิก ให้บริการข่าวสารและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

5. ฝ่ายบริการการตลาด มีหน้าที่ศึกษาและดำเนินการโฆษณาเผยแพร่การตลาดการท่องเที่ยวในรูปวารสาร นิทรรศการหรือวิธีการอื่นเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนและธุรกิจท่องเที่ยวในต่างประเทศ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

6. ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์และวิจัยข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนา ฝึกอบรมผู้ประกอบการท่องเที่ยว กำหนดแผนงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

7. ฝ่ายวางแผน โครงการและพัฒนา มีหน้าที่จัดทำแผนหลักและความเหมาะสมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กำหนดแผนปฏิบัติการสำรวจ ออกแบบ วางแผนขยายและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด เข้าร่วมในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและการจัดงานเกี่ยวกับการแสดงออกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

8. สำนักงานผู้ว่าการ รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์และงานนิเทศสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีหน้าที่กลั่นกรองตรวจสอบความถูกต้องและเสนอแนะเกี่ยวกับงานที่จะเสนอผู้ว่าการและปฏิบัติงานในฐานะเลขานุการของผู้ว่าการ

9. สถาบันฝึกอบรมวิชาการ โรงแรมและการท่องเที่ยว มีหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้และความสามารถเพื่อออกไปปฏิบัติงานสนองความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

2. องค์กรเอกชน

องค์กรเอกชนเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากนอกจากองค์กรภาครัฐแล้ว ซึ่งแต่ละองค์กรจะมีนโยบายและการวางแผนที่เป็นรูปธรรมและเด่นชัด โดยที่ประเทศไทยนี้มีองค์กรภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาและสนับสนุนการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ

1. สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (Association of Thai Travel Agents: ATTA)

สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์หลัก คือ

- 1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบวิสาหกิจการท่องเที่ยว
- 2) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิสาหกิจ แลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ และข่าวสารที่เกี่ยวกับวิสาหกิจการท่องเที่ยว

3) กู้มครองและส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างสมาชิกกับบุคคลภายนอก

4) สนับสนุนและร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและรัฐบาล ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของประเทศไทย

5) สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีความปรารถนาที่จะท่องเที่ยว

6) ทำความตกลงหรือระเบียบให้สมาชิกปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติ เพื่อให้การประกอบวิสาหกิจการท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7) ส่งเสริมการแข่งขันในการประกอบวิสาหกิจการท่องเที่ยว โดยที่ไม่ผิดต่อกฎหมายสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีของประชาชนและมารยาททางการค้า

8) เพื่อแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ทั้งการเจรจาทำความตกลงกับบุคคลภายนอก เพื่อประโยชน์ร่วมกันในการประกอบวิสาหกิจการท่องเที่ยว

9) ส่งเสริมบริการท่องเที่ยวของสมาชิกและปรับปรุงการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น ไม่ดำเนินการทางการค้าหรือการเมืองอย่างใดทั้งสิ้น

2. สมาคมโรงแรมไทย (Thai Hotels Association: THA)

สมาคมโรงแรมไทยเริ่มก่อตั้งและจดทะเบียนเป็นสมาคมเมื่อปี 2506 ชื่อว่า สมาคมโรงแรมเพื่อนักทัศนาจรแห่งประเทศไทย (Thai Hotel Association for Tourist) และได้กลายมาเป็นสมาคมโรงแรมไทยเมื่อ พ.ศ.2511 ซึ่งมีสมาชิกดังนี้

1) สมาชิกสามัญ คือ นิติบุคคลที่ประกอบกิจการ โรงแรมที่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย

2) สมาชิกสมทบ คือ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการหรือมีส่วนส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวรวมทั้งโรงแรมที่อยู่ในระหว่างการท่องเที่ยว

3) สมาชิกกิตติมศักดิ์ คือ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีอุปการคุณแก่สมาคม วัตถุประสงค์ของสมาคมโรงแรมไทยคือ

1. ส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจประเภทที่เกี่ยวกับ โรงแรมหรือกิจการ โรงแรมและการท่องเที่ยว

2. ส่งเสริมและสร้างความร่วมมืออันดีระหว่างสมาชิกของสมาคม

3. สนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งการเจรจาทำความตกลงกับบุคคลภายนอก เพื่อประโยชน์ร่วมกันในการประกอบวิสาหกิจของสมาชิก

4. ประสานความสามัคคี แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกันในทางวิชาการและข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการ โรงแรมและการท่องเที่ยว

5. คุ้มครองส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน

6. ร่วมมือและประสานงานกับภาครัฐบาลและเอกชน เช่น องค์การ สมาคม บริษัท คณะบุคคลหรือบุคคลใดๆ ในเมื่อสมาคมเห็นว่าการร่วมมือดังกล่าวจะเป็นการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการบรรลุวัตถุประสงค์ของสมาคม

7. เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสมาคม ข่าวสารอันเกี่ยวกับธุรกิจของโรงแรม และการท่องเที่ยว

8. จัดให้มีการอบรม สัมมนาทางด้านกิจการ โรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกิจการท่องเที่ยว

9. ดำเนินการทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมหรือเพิ่มพูนผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก

10. เสนอแนะให้รัฐบาลได้เข้าใจและช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการ โรงแรมและการท่องเที่ยว

11. ร่วมมือกับรัฐบาลในการส่งเสริมการทำธุรกิจ โรงแรมให้มีมาตรฐานที่ดีและสอดคล้องกับนโยบายของทางราชการ

12. ทำความตกลงหรือวางระเบียบให้สมาชิกปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติ เพื่อให้การประกอบวิสาหกิจของสมาชิกดำเนินไปได้ด้วยดี

13. ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างสมาชิก หรือระหว่างสมาชิกกับบุคคลภายนอก

14. จัดให้มีการส่งเสริมการขายทั้งในและนอกประเทศ

15. ร่วมกระทำกิจการหรือบริจาคเพื่อการกุศล เพื่อสาธารณประโยชน์และความมั่นคงของชาติ

3. สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Tourism Council of Thailand)

สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นองค์การภาคเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2544 ดังนี้

1) เป็นตัวแทนของผู้ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการประสานงานอย่างเป็นระบบระหว่างรัฐกับเอกชนด้วยกัน

2) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3)..ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว โบราณสถานและสิ่งแวดล้อม

4) ส่งเสริมให้มีจรรยาบรรณในการท่องเที่ยว

5) ส่งเสริมให้มีระบบการรับรองคุณภาพ มาตรฐาน ระบบประกันคุณภาพของธุรกิจ ที่เกี่ยวกับ สินค้าและบริการ

- 6) ควบคุมดูแลสมาชิกผู้ประกอบการท่องเที่ยวให้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพและมีจรรยาบรรณ
- 7) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัยและเผยแพร่วิชาการและเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้แก่สมาชิก
- 8) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อสมาชิกและบุคคลทั่วไป
- 9) เสนอความเห็นและให้คำปรึกษาต่อคณะรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 10) ให้ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจการด้านการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- 11) คຸ້ມครองให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างสมาชิกด้วยกัน
- 12) ส่งเสริมให้มีการเกื้อกูลระหว่างสมาชิกด้วยกัน
- 13) ศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหากับการประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 14) ดำเนินกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 15) ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2550, หน้า 442-462)

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว

การส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยได้มีการกำหนดเกี่ยวกับนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและผลักดันธุรกิจท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

1. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลมีหลายแนวทางด้วยกันที่รัฐสนับสนุนและผลักดันให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย ได้แก่ การสนับสนุนภาคเอกชนเกี่ยวกับการลงทุน การใช้กลไกของรัฐช่วยผลักดันเอกชนในการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเนื่องจากการท่องเที่ยวนั้นเนื่องเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงที่จะต้องตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น รัฐจึงมีบทบาทและหน้าที่ด้านการท่องเที่ยว ดังนี้

1. ศึกษาและวิจัยการท่องเที่ยวของประเทศไทย และเก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายของประเทศ
2. จัดทำหรือให้การสนับสนุนการทำวิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดศักยภาพที่จะดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่
3. สสำรวจทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวในแต่ละประเทศ
4. วางแผนและกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกับแนวทางที่ 2 และ 3 และให้มีการวางแผนเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน และแผนในการกำหนดศักยภาพในการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยว และเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วย
5. ประเมินอุปทานทางการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่น ที่พักอาศัย โรงแรม ภัตตาคาร และความสะดวกสบายในด้านต่างๆ เพื่อที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับอุปทานทางการท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
6. ดำเนินการทางด้านการตลาด โฆษณา ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและเผยแพร่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศ
7. ดำเนินการหรือให้มีการสนับสนุนเพื่อให้มีการดำเนินการผลิต หรือการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้บริการด้านการท่องเที่ยว
8. ออกกฎหมายควบคุม และบังคับใช้กฎหมายเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ทั้งต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวและต่อประเทศโดยรวม
9. เป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงในการดำเนินการจัดสรร โครงสร้างปัจจัยพื้นฐานในพื้นที่นั้นๆ เพื่อการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว (สวิชญา ทองลอย, 2549, หน้า 17-18 อ้างอิงจาก สมบัติ กาญจนกิจ, 2544, หน้า 140)

2. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

พ.ศ.2550-2554

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยและเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ

2. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตอย่างยั่งยืน โดยเน้นการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ ทั้งในพื้นที่ใหม่และในตลาดเฉพาะกลุ่ม ภายใต้การสร้างความเข้มแข็งของตราสินค้า (Brand) ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

3. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย โดยเน้นการประสานงานระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับภาคเอกชนกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม อันจะนำไปสู่การสร้างและกระตุ้นจิตสำนึกรักชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้เกิดความรักและความภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย

4. ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กระจายตัวสู่แหล่งท่องเที่ยวรองมากขึ้น เพื่อสร้างสมดุลระหว่างพื้นที่ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดและข้ามภูมิภาค

5. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการทำการตลาดร่วมกัน เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในภูมิภาคและภายนอกภูมิภาค อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานร่วมกันอย่างเป็นระบบและช่วยเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของภูมิภาคนี้ในตลาดท่องเที่ยวโลก

6. มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและขีดความสามารถทางการท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (Driving Force) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีศักยภาพในการแข่งขันระดับนานาชาติได้ หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด

7. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (e-Tourism) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ประเทศไทย ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพในการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสารสนเทศ

8. ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยประสานความร่วมมือและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ออนไลน์, 2551ข)

3 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10

รัฐบาลเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างมาก โดยที่มีการวางแผนและมีวัตถุประสงค์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3 ประการคือ

1. งานโฆษณาชักชวนนักท่องเที่ยว
2. งานรับรองนักท่องเที่ยว
3. งานบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-3 (พ.ศ.2504-2519) การส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้นได้ทำตามนโยบายของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยมุ่งส่งเสริมและเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศไทย โดยมีการรณรงค์ให้ประเทศไทยได้เป็นที่รู้จักของชาวต่างประเทศในตลาดท่องเที่ยวของโลกให้ได้ปี พ.ศ.2518 หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยมีนโยบายการท่องเที่ยวที่เป็นทางการ มีการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง โดยยกฐานะและบทบาท รวมทั้งความรับผิดชอบขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เทียบเท่าทบวง และกำหนดหน้าที่ให้เน้นการสร้างอาชีพให้แก่ประชาชนในชนบท โดยมอบหมายให้มีการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในต่างจังหวัด เป้าหมายของการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะช่วยขยายอาชีพของประชาชนและมุ่งที่การแสวงหาเงินตราต่างประเทศเพื่อที่จะรักษาดุลการชำระเงินไว้ไม่ให้เสียเปรียบ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) รัฐบาลได้วางนโยบายว่า รัฐจะให้ความสำคัญในด้านการเพิ่มรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศที่มาจากนักท่องเที่ยวให้เพิ่มสูงขึ้น เพื่อลดการขาดดุลการค้าการชำระเงินระหว่างประเทศ กำหนดให้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวนั้นเพิ่มมากขึ้น กำหนดแนวทางและมาตรการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการพยายามรักษาตลาดการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมและต้องแสวงหาตลาดท่องเที่ยวแหล่งใหม่ ทั้งแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดรูปธุรกิจท่องเที่ยว การยกมาตรฐานกำลังคนในธุรกิจท่องเที่ยว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) มีการบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวด้านนโยบาย โดยที่รัฐจะทำการส่งเสริมและชักจูงให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น ชะลอการเดินทางออกไปท่องเที่ยวของคนไทยน้อยลง ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งการสร้าง ความมั่นใจและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว มาตรการกำหนดการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ทั้งปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการจูงใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้มาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้มีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาด เทคโนโลยี และแผนการพลังงาน โดยมีการวางนโยบายการท่องเที่ยวดังนี้

1. สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวและส่งเสริมการตลาดให้
เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
2. เน้นการปรับปรุงคุณภาพสินค้าท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้ว และการดำเนินการที่ต่อเนื่องจาก
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5
3. เสริมสร้างสินค้าท่องเที่ยวให้เป็นระบบ เพื่อนำสินค้านี้ไปเผยแพร่ต่อ
4. ส่งเสริมการจัดระเบียบธุรกิจและการบริการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดี
5. เสริมสร้างความมั่นใจ และความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
6. เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่มีศักยภาพและมีส่วนแบ่งตลาดใน
ระดับสูงและแสวงหาตลาดท่องเที่ยวใหม่ โดยที่พิจารณาสถานการณ์ความผันผวนของเศรษฐกิจ
โลก
7. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการส่งเสริมการตลาด
8. ส่งเสริมและชักจูงชาวไทยและผู้ที่พักอาศัยในต่างประเทศให้เดินทางมาท่องเที่ยวใน
ประเทศให้เพิ่มมากขึ้น
9. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในคุณประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว และสร้างภาพลักษณ์ที่ดี
ต่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่น
10. ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาครัฐและภาคเอกชนให้ เป็นไป
โดยสอดคล้องกัน เพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยวของประเทศ
11. สนับสนุนการลงทุนด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว
12. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงาน ให้มีการลงทุนในขนาดกลาง ขนาดเล็ก เพื่อให้
รับนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศระดับกลางและนักท่องเที่ยวชาวไทยด้วย
13. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนให้มีการพัฒนาและส่งเสริมใน
ด้านการท่องเที่ยว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) การท่องเที่ยวได้
กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการบริการในสาขาต่างๆ ที่เป็นแหล่งรายได้ของประเทศและมีศักยภาพใน
การแข่งขันสูง ทั้งการค้าบริการที่มีบทบาทสำคัญในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ สนับสนุน
ภาคเอกชนในการประกอบธุรกิจการค้าบริการ ได้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความยืดหยุ่นที่
จะสามารถสนับสนุนการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในการ
เจรจาการค้าระหว่างประเทศ เช่น พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดและกฎหมายที่เกี่ยวกับการ
ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เป็นต้น สาขาการค้าบริการที่สำคัญได้แก่ การท่องเที่ยวโดยกำหนด

นโยบายการท่องเที่ยวไว้ว่า ต้องมีการดำเนินการให้ไทยเป็นศูนย์กลางในด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) มีเป้าหมายในการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนให้ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนภาคเอกชนชุมชนและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศให้มากขึ้น เสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท เพื่อที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การกระจายโอกาสและความเจริญด้วยการพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาค การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตประกอบกับการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็งและเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศวิทยา รวมทั้งการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในระยะยาวด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) แผนพัฒนาในช่วงนี้มีความต้องการรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อใช้แก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจโดยรวม ในการท่องเที่ยวนั้นได้มีการแบ่งปัญหาออกเป็นปัญหาเร่งด่วนและปัญหาโครงสร้าง การแก้ไขปัญหาระงคว่น เช่น การเพิ่มอัตราเข้าในฤดูฝน ขยายตลาดนักท่องเที่ยวที่มาเยือนไทยเป็นครั้งแรก ขยายตลาดนักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายสูง และการแก้ไขปัญหาด้านโครงสร้าง โดยกำหนดให้ "การท่องเที่ยวยั่งยืน" เป็นวาระแห่งชาติ โดยตั้งเป้าหมายเป็น "แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพสูง"

วาระแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืน มีวัตถุประสงค์คือ

1. ให้การท่องเที่ยวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่คนไทยทุกคนนั้นมีสิทธิได้รับโดยที่ไม่มีการเลือกปฏิบัติ
2. ให้มีการจัดการท่องเที่ยวนั้นอย่างเป็นเอกภาพและบูรณาการ เพื่อให้มีการอนุรักษ์มรดกทางการท่องเที่ยวของชาติเพื่อถ่ายทอดไปยังลูกหลาน
3. ให้การท่องเที่ยวเป็นวิธีการให้การศึกษาแก่เยาวชน ให้เป็นโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องแก่ประชาชนและให้เป็นวิถีทางที่ใช้รักษา มิใช่ทำลายวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ
4. ให้การท่องเที่ยวเป็นวิธีการกระจายโอกาสการจ้างงาน การสร้างรายได้ของประชาชน และกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
5. รักษาขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ ยกย่องมาตรฐานคุณภาพและการจัดการในภาครัฐและภาคเอกชน (สวชญา ทองลอย, 2549, หน้า 18-21)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) แผนพัฒนาฉบับที่10 นี้ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเอาไว้ในส่วนของ การปรับโครงสร้างภาคบริการให้เป็นแหล่งสร้าง รายได้หลักของประชาชน โดยพัฒนากฎหมายท่องเที่ยวให้ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติและวัฒนธรรมของภูมิภาคบนฐานความโดดเด่นและหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและความเป็นไทย พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เพื่อขยายฐานการผลิตและการตลาดธุรกิจบริการครอบคลุมระดับภูมิภาค บนฐานการสร้าง ความแตกต่างและความชำนาญเฉพาะด้าน

1. ฟื้นฟู พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถานในเชิงกลุ่ม พื้นที่ เสริมสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทย ทั้งการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน ภูมิ ปัญญาชาวบ้าน เพื่อสร้างสินค้าท่องเที่ยวใหม่ๆ แก่ธุรกิจท่องเที่ยวไทยและเป็นแหล่งท่องเที่ยวของ ตลาดท่องเที่ยวโลก

2. ส่งเสริมการลงทุน พัฒนารัฐกิจบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว เพื่อรองรับ นักท่องเที่ยว สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ธุรกิจ

3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของธุรกิจและบริการที่มีศักยภาพให้เป็นที่เชื่อถือและ ตอบสนองความต้องการของตลาดโลก รองรับนโยบายการเปิดเสรีภาคบริการบนฐานความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและความเป็นไทย

4. ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวและกลุ่มลูกค้าธุรกิจบริการอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาฐาน ตลาดเดิมและขยายตลาดใหม่ที่มีคุณภาพ

5. พัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว ทั้งการพัฒนาการคมนาคม เพื่อเข้าถึงและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและการปรับปรุงกฎระเบียบ กฎหมาย การพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับ ความต้องการของธุรกิจ เสริมสร้างขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการและขีด ความสามารถในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมทั้ง สนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชน เพื่อเชื่อมโยงการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นกับกิจกรรม ท่องเที่ยว เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน

คำขวัญ 76 จังหวัด ของไทย

อาจกล่าวได้ว่าคำขวัญ 76 จังหวัดนั้นมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย ทำให้ผู้ที่ได้ทราบถึงคำขวัญประจำจังหวัดต่างๆ ได้เกิดความสนใจต่อคำกล่าวนั้นๆ และเป็นการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดต่างๆ เพื่อเป็นการพิสูจน์ถึงความมหัศจรรย์และของดีของแต่ละจังหวัดดังที่ปรากฏในคำขวัญประจำจังหวัดนั้นๆ ด้วย

ดังนั้น คำขวัญประจำจังหวัดจึงเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยให้เป็นที่รู้จักของทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี โดยที่สาระสำคัญของคำขวัญ 76 จังหวัดนั้นมีรายละเอียดดังนี้

ภาคกลาง

กรุงเทพมหานคร

"ช่วยชุมชนแออัด ขจัดมลพิษ แก้ปัญหาโรคติดต่อ ทุกชีวิตรื่นรมย์"

ปทุมธานี

"ถิ่นบัวหลวง เมืองรวงข้าว เชื้อชาวมอญ นครธรรมะ"

ประจวบคีรีขันธ์

"เมืองทองเนื้อเก้า มะพร้าว สับปะรด สวยสดหาด เขา ถ้ำ งามล้ำน้ำใจ"

ชัยนาท

"หลวงปู่ศุขลือชา เขื่อนเจ้าพระยาลือชื่อ นามระบือสวนนก ส้มโอดกขาวแตงกวา"

นนทบุรี

"พระตำหนักสง่างาม ลือนามสวนสมเด็จ เกาะเกร็ดแหล่งดินเผา วัดเก่านามระบือ เลื่องลือทุเรียนนนท์ งามน่ายลศูนย์ราชการ"

นครปฐม

"ส้มโอหวาน ข้าวสารขาว ลูกสาวงาม ข้าวหลามหวานมัน สนามจันทร์งามล้น พุทธมณฑลคู่ธานี พระปฐมเจดีย์เสียดฟ้า"

นครนายก

"เมืองในฝันที่ใกล้กรุง ภูเขางาม น้ำตกสวย รวยธรรมชาติ ปราศจากมลพิษ"

กาญจนบุรี

"แคว้นโบราณ ด่านเจดีย์ มณีเมืองกาญจน์ สะพานข้ามแม่น้ำแคว แหล่งแร่ล้ำค่า"

ฉะเชิงเทรา

"เมืองธรรมะ พระศักดิ์สิทธิ์ ชิดเมืองหลวง มะม่วงหวาน ข้าวสารขาว มะพร้าวน้ำหอม"

สระแก้ว

"ชายแดนเบื้องบูรพา ป่างาม น้ำตกสวย มากด้วยอารยธรรมโบราณ ย่านการค้าไทย-
เขมร"

พระนครศรีอยุธยา

"ราชธานีเก่า อู่ข้าวอู่น้ำ เลิศล้ำกานท์กวี คนดีศรีอยุธยา"

อ่างทอง

"พระสมเด็จพระเอกไชย หลวงพ่อโตองค์ใหญ่ วีรชนใจกล้า คู่กล้าชาวงัววัง โค้งคังจักสาน ถิ่น
ฐานทำกลอง เมืองสองพระนอน"

สมุทรปราการ

"ป้อมยุทธนาวี พระเจดีย์กลางน้ำ ฟาร์มจระเข้ใหญ่ งามวิไลเมืองโบราณ สงกรานต์พระ
ประแดง ปลาสลิดแห้งรสดี ประเพณีรับบัว ครบถ้วนทั่วอุตสาหกรรม"

สมุทรสาคร

"เมืองประมง ดงโรงงาน ลานเกษตร เขตประวัติศาสตร์"

สมุทรสงคราม

"ดอนหอยหลอด ยอดลิ้นจี่ มีอุทยาน ร.2 แม่กลองไหลผ่าน นมัสการหลวงพ่อบ้าน
แหลม"

สระบุรี

"พระพุทธบาทลือนาม แหล่งน้ำอุดม นมเนื้อมากมาย หลากหลายโรงงาน ถิ่นข้าวพันธุ์ดี
มีมะม่วงรสเลิศ งามบรรเจิดธรรมชาติ"

ราชบุรี

"คนสวยโพธาราม คนงามบ้านโป่ง เมืองโอ่งมังกร วัดขนอนหนังใหญ่ ตื่นใจถ้ำงาม
ตลาดน้ำดำเนิน เพชรน้ำค้างควรร้อยล้าน ย่านฮีสกปลาดี"

ลพบุรี

"วังนารายณ์คู่บ้าน ศาลพระกาฬคู่เมือง ปรางค์สามยอดลือเลื่อง เมืองแห่งดินสอพอง
เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ไกรก้องแผ่นดินทอง สมเด็จพระนารายณ์"

สิงห์บุรี

"ถิ่นวีรชนคนกล้า คู่หล้าพระนอน นามกระฉ่อนปลาแม่ลา ย่านการค้าภาคกลาง"

สุพรรณบุรี

"เมืองยุทธหัตถี วรรณคดีขึ้นชื่อ เลื่องลือพระเครื่อง รุ่งเรืองเกษตรกรรม สูงล้ำ
ประวัติศาสตร์ แหล่งปราชญ์ศิลปิน ภาษาถิ่นชวนฟัง"

ปราจีนบุรี

"ศรีมหาโพธิ์คู่บ้าน ไผ่ตงหวานคู่เมือง ผลไม้ลือเลื่อง เขตเมืองทวารวดี"

เพชรบุรี

"เขาวังคูบ้าน ขมนหวาน เมืองพระ เลิศล้ำศิลปะ แดนธรรม ทะเลงาม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นครราชสีมา

"เมืองหญิงกล้า ผ้าไหมดี หมี่โคราช ปราสาทหิน ดินด่านเกวียน"

ชัยภูมิ

"ชัยภูมิทิวทัศน์สวย รวยป่าใหญ่ มีช้างหลาย ดอกไม้งาม ลือนามวีรบุรุษ สุขยอดผ้าไหม
พระใหญ่ทวารวดี"

บุรีรัมย์

"เมืองปราสาทหิน ถิ่นภูเขาไฟ ผ้าไหมสวย รวยวัฒนธรรม"

มหาสารคาม

"พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร"

ร้อยเอ็ด

"ร้อยเอ็ดเพชรอีสาน พลาญชัยบึงงาม เรื่องนามพระสูงใหญ่ ผ้าไหมชั้นดี สตรีโสภา พุง
กุลาศดใส งานใหญ่บุญพะเหวด"

ยโสธร

"เมืองประชาธิปไตย บั้งไฟโก้ แตงโมหวาน หมอนขวาน ผ้าขิด แหล่งผลิตข้าวหอม
มะลิ"

ศรีสะเกษ

"ศรีสะเกษแดนปราสาทขอม หอมกระเทียมดี มีสวนสมเด็จ เขตดงลำดวน หลากล้วน
วัฒนธรรม เลิศล้ำสามัคคี"

สุรินทร์

"สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่ ผ้าไหมงาม ประคำสวย ร่ำรวยปราสาท ผักกาดหวาน ข้าวสารหอม
พร้อมวัฒนธรรม"

กาฬสินธุ์

"เมืองฟ้าแดนยาง โป่งกลางเลิศล้ำ วัฒนธรรมภูไท ผ้าไหมแพรวา ผาเสวยภูพาน มหาธารลำปาว
ไดโนเสาร์สัตว์โลกล้านปี"

ขอนแก่น

"พระธาตุขามแก่น เสียงแคนดอกคูน ศูนย์รวมผ้าไหม ร่วมใจผูกเสี่ยว เที่ยวขอนแก่น
นครใหญ่ ไดโนเสาร์สิ่วก้อง เหริยอุทยานมวยโอลิมปิก"

อำนาจเจริญ

"พระมงคลมิ่งเมือง แหล่งรุ่งเรืองเจ็ดลุ่มน้ำ งามล้ำถ้ำศักดิ์สิทธิ์ เทพนิมิตพระเหลา เกาะ
แก่งเขาแสนสวย เลอค่าด้วยผ้าไหม ราษฎร์เลื่อมใสใฝ่ธรรม"

อุดรธานี

"น้ำตกจากสันภูพาน อุทยานแห่งธรรมะ อารยธรรมห้าพันปี ธานีผ้าหมี่ขิด แดนเนรมิตร
หนองประจักษ์ เลิศลักษณ์กล้วยไม้หอม อุดรชนั้มนั้"

อุบลราชธานี

"เมืองดอกบัวงาม แม่น้ำสองสี มีปลาแซบหลาย หาดทรายแก่งหิน ถิ่นไทยนักปราชญ์
ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ผาแต้มก่อนประวัติศาสตร์"

มุกดาหาร

"เมืองชายโขงงาม มะขามหวานเลิศ ถิ่นกำเนิดลำพญา ภูผาเทิบพิสดาร กลองโบราณล้ำ
ล้ำ วัฒนธรรมไทยแปดเผ่า"

สกลนคร

"พระธาตุเชิงชุมคู่บ้าน พระตำหนักภูพานคู่เมือง งามลือเลื่องหนองหาร แลตระการ
ปราสาทผึ้ง สวยสุดซึ้งสาวภูไท ถิ่นมั่นในพุทธธรรม"

หนองบัวลำภู

"ศาลสมเด็จพระนเรศวร อุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ แผ่นดินธรรมหลวงปู่ขาว เด่น
สกาวถ้ำเอราวัณ นครเขื่อนขันธ์ กาบแก้วบัวบาน"

เลย

"เมืองแห่งทะเลภูเขา สุดหนาวในสยาม ดอกไม้งามสามฤดู"

หนองคาย

"วีรกรรมปราบฮ่อ หลวงพ่อพระใส สะพานไทย-ลาว"

นครพนม

"พระธาตุพนมล้ำค่า วัฒนธรรมหลากหลาย เรณูภูไท เรือไฟโสภา งามตาสองฝั่งโขง"

ภาคเหนือ

กำแพงเพชร

"กรูพระเครื่อง เมืองคนแกร่ง ศิลาแลงใหญ่ กั๊วไข่หวาน น้ำมันลานกระบือ"

อุทัยธานี

"อุทัยธานีเมืองพระชนกจักรี ปลาแรดรสดี ประเพณีเทโว ส้มโอบ้านน้ำตก มรดกห้วยขา
แข้ง แหล่งต้นน้ำ สะแกกรัง ตลาดนัดดังโคกระบือ"

นครสวรรค์

"เมืองสี่แคว แห่มังกร พักผ่อนบึงบอระเพ็ด ปลารสเด็ดปากน้ำโพ"

พิจิตร

"เมืองชาละวัน แข่งขันเรือยาว ข้าวเจ้าอร่อย ส้มท่าข่อยรสเด็ด หลวงพ่อเพชรรวมใจ บึงสี
ไฟลือเลื่อง ยอดพระเครื่องหลวงพ่อกุญแจ"

พิษณุโลก

"พระพุทธชินราชงามเลิศ ถิ่นกำเนิดพระนเรศวร สองฝั่งน่านล้วนเรือนแพ หวานฉ่ำแท้
กล้วยตาก ถ้ำและน้ำตกหลากตระการตา"

ตาก

"ธรรมชาติน่ายล ภูมิพลเชื่อนใหญ่ พระเจ้าตากเกรียงไกร เมืองไม้และป่างาม"

สุโขทัย

"มรดกโลกล้ำเลิศ กำเนิดลายสือไทย เล่นไฟลอยกระทง ดำรงพุทธศาสนา งามตาผ้าตีน
จก สังคโลกทองโบราณ สักการะแม่ย่าพ่อขุน รุ่งอรุณแห่งความสุข"

อุตรดิตถ์

"เหล็กน้ำพี้ลือเลื่อง เมืองถั่วฝักยาว บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ถิ่นสักใหญ่ของโลก"

แพร่

"ม่อฮ่อม ไม้สัก ถิ่นรักพระลอ พระธาตุช่อแฮศรีเมือง ลือเลื่องแพะเมืองผี คนแพร่มีน้ำใจ
งาม"

เพชรบูรณ์

"เมืองมะขามหวาน อุทยานน้ำหนาว ศรีเทพเมืองเก่า เขาค้ออนุสรณ์ นครพ่อขุนผาเมือง"

ลำปาง

"ถ่านหินลือชา รถม้าลือลั่น เครื่องปั้นลือนาม งามพระธาตุลือไกล ฝึกช้างใช้ลือโลก"

น่าน

"แข่งเรือลือเลื่อง เมืองงาช้างดำ จิตรกรรมวัดภูมินทร์ แดนดินส้มสีทอง เรืองรองพระธาตุ
แช่แห้ง"

ลำพูน

"พระธาตุเด่น พระรอดขลัง ลำไยดัง กระเทียมดี ประเพณีงาม จามเทวี ศรีหริภุญไชย"

เชียงใหม่

"ดอยสุเทพเป็นศรี ประเพณีเป็นสง่า บุปผชาติล้วนงามตา งามล้ำค่านครพิงค์"

พะเยา

"กว๊านพะเยาแหล่งชีวิต ศักดิ์สิทธิ์พระเจ้าตนหลวง บวงสรวงพ่อขุนงำเมือง งามลือเลื่อง
ดอยบุษราคัม"

แม่ฮ่องสอน

"หมอกสามฤดู กองมูเสียดฟ้า ป่าเขียวขจี ผู้คนดี ประเพณีงาม ลือนามถิ่นบัวตอง"

เชียงราย

"เหนือสุดในสยาม ชายแดนสามแผ่นดิน ถิ่นวัฒนธรรมล้านนา"

ภาคตะวันออก

ชลบุรี

"ทะเลงาม ข้าวหลามอร่อย อ้อยหวาน จักสานดี ประเพณีวิ่งควาย"

ระยอง

"ผลไม้รสล้ำ อุตสาหกรรมก้าวหน้า น้ำปลารสเด็ด เกาะเสม็ดสวยหรู สุนทรภู่กวีเอก"

จันทบุรี

"น้ำตกลือเลื่อง เมืองผลไม้ พริกไทยพันธุ์ดี อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร สมบูรณ์
ธรรมชาติ สมเด็จพระเจ้าตากสินกษัตริย์ชาติ รวมญาติที่จันทบุรี"

ตราด

"เมืองเกาะครึ่งร้อย พลอยแดงค่าล้ำ ระกำแสนหวาน หลังอานหมาดี ยุทธนาวีเกาะช้าง
สุดทางบูรพา"

ภาคใต้

ชุมพร

"ประตูกาใต้ ไหว้เสด็จในกรมฯ ชมไร่กาแฟ แลหาดทรายรี ดีกล้วยเล็บมือ ขึ้นชื่อรัง
นก"

ระนอง

"คอคอดกระ ภูเขาหญ้า กาหยูหวาน ชารน้ำแร่ มุกแท้เมืองระนอง"

สุราษฎร์ธานี

"เมืองร้อยเกาะ เงาะอร่อย หอยใหญ่ ไข่แดง แหล่งธรรมะ"

นครศรีธรรมราช

"เราชาวนคร อยู่เมืองพระ มั่นอยู่ในสัจจะศีลธรรม กอปรกรรมดี มีมานะพากเพียร ไม่เบียดเบียน ทำอันตรายผู้ใด"

พังงา

"แร่หมื่นล้าน บ้านกลางน้ำ ถ้ำงามตา ภูเขาแปลก แมกไม้จำปูน บริบูรณ์ด้วยทรัพยากร"

กระบี่

"กระบี่เมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก"

ภูเก็ต

"ไข่มุกอันดามัน สวรรค์เมืองใต้ หาดทรายสีทอง สองวีรสตรี บารมีหลวงพ่อแช่ม"

พัทลุง

"เมืองหนังโนราห์ อุ้นข้าว พรานน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน"

ตรัง

"เมืองพระยารัษฎา ปวงประชาใจกว้าง หมูย่างรสเลิศ ถิ่นกำเนิดยางพารา เด่นสง่าดอกศรีตรัง ปะการังใต้ทะเล เสน่ห์หาดทรายงาม น้ำตกสวยตระการตา"

สงขลา

"นกน้ำเพลินตา สมิหราเพลินใจ เมืองใหญ่สองทะเล เสน่ห์สะพานป๋า ศูนย์การค้าแดนใต้"

สตูล

"สตูล สงบ สะอาด ธรรมชาติบริสุทธิ์"

ปัตตานี

"บุดูสะอาด หาดทรายสวย รวยน้ำตก นกเขาดี ลูกหยีอร่อย หอยแครงสด"

ยะลา

"ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน"

นราธิวาส

"ทักษิณราชดำเนิน ชนรักศาสนา นราทัศน์เพลินตา บาโจตริงใจ แหล่งใหญ่แร่ทอง
 ลองกองหอมหวาน" (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ออนไลน์, 2551ค)

ความสำคัญและผลกระทบของธุรกิจท่องเที่ยว

เนื่องจากปัจจุบันนี้ธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่มีความสนใจเป็นอย่างมากทั้งจากผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวที่ได้แลเห็นถึงความสำคัญและผลกระทบที่อาจตามมาจากการท่องเที่ยวครั้งนี้

1. ความสำคัญของธุรกิจท่องเที่ยว

ธุรกิจท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นลำดับต้นๆ ที่สามารถนำเงินตราจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการเติบโตอย่างรวดเร็วมากในระยะหลังนี้ ประกอบกับธุรกิจท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ไม่มีต้นทุนในการดำเนินธุรกิจมากนัก อาศัยเพียงความสวยงามทางธรรมชาติที่มีอยู่ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ให้เกิดความพึงพอใจ ความชื่นชมกับแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและมีเอกลักษณ์ในตัวเอง

ธุรกิจท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อประเทศและประชาชนเป็นอย่างมาก ซึ่งจะสังเกตได้จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเสมอมา จึงเป็นการผลักดันให้ธุรกิจท่องเที่ยวมีการขยายตัวและได้รับความนิยมนตลอดมา จนทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวของไทยได้รับความนิยมนเป็นอย่างมากในหมู่ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศหรือแม้กระทั่งชาวไทยเอง ที่ต้องการจะมาพิสูจน์ถึงความงดงามของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย ว่ามีความงดงามอย่างที่ป็นที่กล่าวขานกันจริงหรือไม่

สังเกตได้จากการที่ปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วย่อมเป็นการยืนยันถึงความสำเร็จของธุรกิจท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ว่าสามารถเป็นธุรกิจที่ทำรายได้และขยายการเติบโตของเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีความก้าวหน้าและยังยืนยันสมกับคำว่า "Amazing Thailand"

นอกจากธุรกิจท่องเที่ยวจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจให้แก่ประเทศแล้ว ยังช่วยให้เกิดการจ้างงาน เนื่องจากธุรกิจท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ต้องการบุคลากรที่จะช่วยในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในอัตราที่มากพอสมควร จึงทำให้ช่วยลดปัญหาการว่างงานของ

ประชาชนในประเทศได้เป็นอย่างดี ประชาชนส่วนใหญ่มีงานทำ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และยังสามารถช่วยลดปัญหาการก่ออาชญากรรม ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาก็ทำให้แลเห็นถึงความสำคัญของธุรกิจท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทั้งต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างไร แต่เมื่อมองอีกด้านหนึ่ง ซึ่งในบางครั้งอาจทำให้เราลืมนำถึงไปถึงว่า ในการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวที่แม้จะสามารถขยายความเจริญต่อระบบเศรษฐกิจและช่วยลดปัญหาด้านต่างๆให้แก่ประเทศแล้ว ยังมีอีกมุมมองหนึ่งซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญ กล่าวคือ เมื่อธุรกิจท่องเที่ยวเกิดการขยายตัวและมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ย่อมเกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมตามมาด้วย เช่น แหล่งท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรม ทรัพยากรการท่องเที่ยวถูกทำลาย ไม่ว่าจะมาจากการกระทำโดยธรรมชาติเองหรือการทำลายโดยการกระทำของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอย่างแน่นอน

งานวิจัยฉบับนี้ จึงได้ทำการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยปัจจัยทางธรรมชาติซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญมาเป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากขึ้นและช่วยให้ธุรกิจดังกล่าวประสบผลสำเร็จ ช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีมีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

2. ผลกระทบของธุรกิจท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม

เมื่อธุรกิจท่องเที่ยวได้เติบโตอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เพียงพอต่อการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นก็ย่อมส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

ผลกระทบด้านบวกของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมก่อให้เกิดการกระตุ้นให้คนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวต่างๆตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมทำให้คนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เป็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นเหตุให้มีการช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่มขึ้น และสามารถอาศัยรายได้จากการท่องเที่ยวมาสนับสนุน

ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยววันนั้นๆ อันเป็นการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมทำให้คนในชุมชนในท้องถิ่นมีความร่วมมือร่วมใจพัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้น เช่นการช่วยกันรักษาความสะอาด การปลูกไม้ดอกไม้ประดับให้ร่มรื่นสวยงาม

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาแนวทางรักษาสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยกระตุ้นก่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีแนวทางในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการออกกฎหมายควบคุมป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้เสื่อมโทรม

ผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ทำให้พื้นที่ป่าไม้บางส่วนถูกทำลาย เพื่อเปลี่ยนเป็นพื้นที่สร้างที่พักแรม รีสอร์ท ร้านอาหารและบริการอื่นๆ ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ลดน้อยลง นอกจากนี้ปัญหาไฟป่าอันเป็นผลมาจากความประมาทและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยวยังทำให้ทรัพยากรป่าไม้ลดน้อยลงอีก

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาทรัพยากรน้ำ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมต้องการน้ำดื่ม น้ำใช้เพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ เป็นเหตุให้มีภาวะน้ำบาดาลเพิ่มมากขึ้น เกิดปัญหาพื้นดินยุบตัว นอกจากนี้สถานบริการท่องเที่ยวบางแห่งยังมีระบบบำบัดน้ำทิ้งที่ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้น้ำเสียไหลลงสู่แหล่งน้ำใกล้เคียง ทำให้คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม สิ่งมีชีวิตในน้ำอาจตายได้

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรชีวภาพ การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการรบกวนและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์จากที่ดิน อันส่งผลกระทบต่อพืชและสัตว์ที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น อีกทั้งอาจทำให้พืชหรือสัตว์สูญพันธุ์ได้

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหามลภาวะต่างๆ เช่น ปัญหาน้ำเสีย ขยะมูลฝอย ปัญหาอากาศเป็นพิษ มลภาวะทางเสียง ล้วนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยิ่ง

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาทำลายภูมิทัศน์ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมมีสิ่งก่อสร้างต่างๆ ตามมาด้วย เช่น โรงแรม รีสอร์ท ซึ่งสิ่งก่อสร้างบางแห่งอาจก่อให้เกิดปัญหาหาคบั้งทำลายทัศนียภาพที่สวยงาม หรือไม่กลมกลืนกับสภาพสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังไม่เป็นระเบียบในการก่อสร้างก่อให้เกิดความอูจาดตาขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยววันนั้นๆ จึงกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ

สิ่งแวดล้อม ซึ่งผลกระทบจากการท่องเที่ยวนี้มีทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยผลกระทบด้านบวกของการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวและประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการวางแผนพัฒนาและจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด หากไม่มีการวางแผนพัฒนาและจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบ อันเป็นปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่ประชาชนทุกคนต้องเผชิญและแก้ไขต่อไป (มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ออนไลน์, 2551)